

Рагубоје Б. Прикић

ВЛАСОТИНАЧКЕ ПРИЧЕ ИЗ ПРОШЛОСТИ

2589

821.163.41-94

Издавач: Народна библиотека "Десанка Максимовић" Власотинце

Уредник издања: Срба Такић

Поговор: Срба Такић

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-94

ПРИКИЋ, Радивоје Б., 1948-

Власотиначке приче из прошлости / Радивоје Б. Прикић ;
[аутор илустрација Радивоје Б. Прикић] ; [поговор Срба Такић]. -
Власотинце : Народна библиотека "Десанка Максимовић", 2023
(Лебане : MVM print). - 78 стр. : цртежи ; 24 cm

Тираж 200. - Речи старог власотиначког говора: стр. 72-76. -
Тканица ведрих речи: стр. 77-78.

ISBN 978-86-88257-64-0

а) Власотинце -- У успоменама

COBISS.SR-ID 127870473

Радивоје Б. Прикић

ВЛАСОТИНАЧКЕ ПРИЧЕ ИЗ ПРОШЛОСТИ

Власотинце, 2023.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
Десанка Максимовић.
Власотинце
Инв. бр. 2584
Сигнатура 821.163.41-94

УМЕСТО ПРЕДГОВОРА

Наш пројекат историје Старог Власотинца, у првих шест књига, завршавамо приказом ове књиге. Код одређивања наслова књизи јавила се дилема: „Власотиначке пуслице“ или „Власотиначке приче“, а коначно је превагнуло да буду „Власотиначке приче“. На такву одлуку указује и сама садржина анегдота, које се описују у овој књизи. Оне представљају жаргон старих Власотинчана као нека врста свакодневних догодовштина, пуних хумора, али или сатире.

Оне су, уствари, кратке приповетке о минулом времену и људима са овог подневља; из њих избијају шарм и људске судбине. Понекад је то одбрана од зла, од неке неправде, а понекад је то својеврсна борба са својом децом, са комшилуком или са властима, које су одувек биле противтежа и у некој врсти сукоба са својим грађанима. Било због неплаћеног пореза, због корупције, надмености представника администрације, а више пута и као нека врста јуначке борбе, која се претвара у донкиховску. Али, такве су борбе, увек и непрестано, биле искрене, незлонамерне и од срца. Зато би смо могли рећи да су ове приче врста разоноде, као једини излаз из непријатних ситуација.

Ове анегдоте су овековечиле појединце, као што су Никола Црнилов и његов син Прока, Лена Бошковић и њен супруг Доне, Власта Биринга, Драге Лајкучка, Трајко Великић, Благоја Цока, Јоца Чекмиџар и други, па се може рећи да су својствене само овим људима. Оне нам показују и колико је у овим људима шеретлука, ведрог и хумористичког духа и вере у боље сутра. Истовремено нам показују да људи никад не треба да клону духом и вером у боље сутра, али, истовремено, и да утичу да се негативне друштвене појаве исправљају и да свако треба да живи од свога рада.

Другачије речено, ови људи не подносе нераднике, живот лешинара, или, једноставно, живот на туђ рачун. Истовремено, ове приче показују сву сналажљивост, чак и у безизлазним ситуацијама, било према појединцима, било према властима. Стари Власотинчани су знали да уђу под кожу силнику, да му се привидно додворе, а са намером да га као таквог насамаре и да га на свој начин исмеју, што ови схвате када је већ касно.

И, коначно, ове приче имају за циљ да поправно делују, и на појединце и на саму власт, а све са једним јединим циљем, а то је бољитак за све грађане.

Све илустрације у књизи су дело аутора књиге.

У Београду, на Цвети, 24. априла 2021. године

Глава прва

ПРИЧЕ ИЗ ПОЛИТИЧКЕ ИСТОРИЈЕ СТАРОГ ВЛАСОТИНЦА

1. ИЛИЈА ПЕТРОВИЋ СТРЕЉА (? -1835)

а) Војвода Стреља и вожд Карађорђе

Стреља је родом из махале Копиланци у селу Градишту, изнад Власотинца. Киван на Турке једном приликом је замолио Карађорђа да му дозволи да одметне Власотинце против Турака, да их сачека код улаза у Грделичку клисуру, у Дервен, али му овај то није допустио, јер није хтео да своју војску излаже беспотребном ризику. Но, Стреља је био упоран, па је другом приликом, када је Карађорђе био у добром расположењу, поновио ранију своју намеру, уз обећање да ће у случају неке опасности, уколико наиђе већа турска војна сила, знати да утекне:

„Господару, родио сам се тамо, знам сваки грм и сваки трн. Ако и не успем да разбијем Турке, поплашићу их, а у навали умем зечјим ходом утећи!”

Карађорђе му се смисловио, те му је омогућио да са бећарима, на броју њих 500, нападну Турке. Али, док је Стреља бекријао по Власотинцу, лесковачки Турци су их напали изненада и неспремне, топовским хицима са брда Јелице су их све побили, док су спавали, уморни од пијанке и бекријања.

б) Дедобарски пораз

Када су Власотинчани сазнали за пораз Стрељиних устаника у Грделици, напали су Стрељу:

„Шта би, шта учини сас нас, од Бога да нађеш, гурну ни угарак у куће, па ће с`г да бегаш?”

Видно узнемирен, на поласку он је рекао Власотинчанима:

„Ово што ми не успесмо успеће неко други, трећи... а који ће то бити, то сада не знам, али да ће тако бити то сигурно знам, као што вас гледам!”

Затим је одјурио у правцу Ниша, до утврђења Делиград, те се придружио српској војсци и борио се јуначки све до пропаса Србије (1811). Карађорђе га је унапредио у чин војводе, побратимили су се и заједно се повукли са осталим српским војводама у Срем.

2. НИКОЛА СТОЈАНОВИЋ МАНДРДА

Савременик Стрељин, Никола Стојановић Мандрда, родом из грделичке Дедине Баре, учествовао је као припадник „Стрељиних бећара” у борбама око Делиграда, све до слома Србије, а после тога, када је кнез Милош подигао српски народ по други пут противу Турака (1815), настанио се око Јагодине и тамо је војевао.

О томе какав је био као јунак и како је изгледом подсећао своје савременике, најбољи опис нам је оставио Душан Он. Поповић, па ћемо и чи-

таоце упознати. Након овога моћи ће сами да просуђују какви су у време устаничке Србије били наши хероји, и да стога не треба да чуди што су Турци стално стрепили, не само од устаника у Шумадији, већ и од јуначина у неслободним деловима југа Србије тога доба, па и самог Власотинца.

О овоме говори и чињеница да је Власотинце за време Турака три пута било спаљивано до земље, вешали су храбре и одважне Власотинчане, но ни то их није спречило да се, попут фенкиса, из пепела поново гради, а његови одважни појединци да устају и да се боре против зулумћара, све до извојевања коначне слободе /1877/.

Мандрда се био нарочито истакао у борбама Другог српског устанка на „Мајурском пољу“, посебно код места „Дебело дрво“ и код „Сињег вира“, близу села Трешњевице и Својиновца /око Велике Мораве/. О том јунаштву се Мандрда прочуо по целој околини, па је добар глас допро и до самог кнеза Милоша. Да би му се добрим одужио, кнез Милош му је послао за лечење 20. дуката, по својим „момцима“ Петру Туцаковићу, Сими Паштрмцу и Благоји из Кнића.

Из описивања поп Душка сазнајемо какав је био сусрет кнез Милошевих момака са Мандрдом у селу Пајковце, где је на самом ободу живео:

„Кад стигосмо у Пајковце нас тројица... нигде не видосмо никога, тада се окренемо у кровињару, гурнемо врата, уђемо унутра и затечемо Мандрду, где своју рану пере. Назвасмо му:

- Помоз бог, је си ли здраво?

А он, пере рану једним пером. На наш поздрав није обраћао пажњу, на нас није ни гледао, него је своју рану трљао. Ми стојимо више њега око пола часа, он нас не погледа, нити рече да седнемо... кад то сврши он нас погледа па запита:

- Који сте ви, браћо?

- Ми му се казасмо, па му додадосмо Господарево писамце и оних 20 дуката, а он рече:

- Фала му, да га бог поживи. Да му буду здрава и жена и деца. Где његова длака ту моја глава!...

По ручку опростисмо се и одосмо, међу собом говорећи:

Јао браћо, опора човека. Обесио брчине, па у нас ни да погледа, ни да запита, ни ко смо, ни шта смо, ни да понуди да седнемо. А кад после пружи ону космату ручину, са неодапетим прстима, чисто се човек уплаши да се дотакне оне ручетине. Да чудна Србина браћо, ако бога знате!”

3. СТАНКО БОЈАЦИЈА (1816-1856)

а) Шетња опанака

У турско време је најтеже падала Србима чињеница да су морали мужеви да напуштају испред куће, док су Турци оргијали са њиховим же-

нама и кћерима. А Станку Бојаџији је нарочито било тешко када је морао уморну чељад, жену и ћерке, да буди у неко касно доба ноћи, када случајно наиђу у Власотинце са неког оргијања, па захтевају од њега да их уморне од рада буди, да их дворе, а он је након тога морао да изађе из своје куће да се шета, док не заврше са својим хиром.

Овако је говорио:

“Газда сам, чорбаџија сам, све имам, али не могу више да гледам да наша чељад трепти и игра пред обесним Турцима. Одлучан сам да дигнем руку па шта буде!”

б) Издаја саучесника буне из Матејеваца

Новац који су Срби из јужних крајева Србије сакупљали за подизање буне 1841. године, међу Власотинчанима познатом под називом “Бојаџијска пљачка”, вође устаника су оставили у село Горњи Матејевац код Ниша, својим јатацима, Иги, Жики и Ранђелу Шећерку.

Када је буна угушена настао је прогон српских првака, но ови су се вешто скривали од прогона Турака. Пошто се радило о великој количини сакупљеног новца /18.000 дуката, 30.000 цванцика и 15.000 рубаља/, једнога дана одлуче Станко Бојаџија, Стеван Мандрда, Стеван Пицандра и Голуб Железар да потајно оду у Горњи Матејевац, да се обавесте о овом новцу и понесу га са собом.

Када су се састали са тројицом јатака, Станко је почео разговор:

„Брате Жико, онај остава што остаде код вас тројицу, да ју дате нама, да је пренесемо у Србију, у српску касу, зашто су тоја народне паре да их оставимо код Књаза, да и он чува, и он ће да отпраља пут за нас, да не останемо овакви за век - турски робови!”

Кад јатаци чуше ове речи, као попарени скочише:

„Какве паре од нас тражите! Зар малко народ једанпут опленисте, упропастисте, па и с`д`оћете тоја да работите. Ако отидемо куде пашу, знате ли што ће да буде од вас!?”

Станко, поћута, па им одговори:

„А, браћо моја, личи ли тоја што причате? Није ли тоја за вас срамота, народ добро знаје које учинисмо и уработисмо с теја паре. Неће ли се к`д - т`д нађе и за нас и за наши синови нека пара за помоћ. Овоја неће остане на овуја рупу, ако не може с`г, некад ће да буде!?”

Ига Шићерко огорчен је одбрусио:

„Иди одотле, пропаснику, немој кућу да ми загубиш, како што си гу пре загубија!”

Станко Бојаџија је са својим компањонима из Ниша напустио Игину кућу, а сва тројица јатака су отишла код паше те су оптужили Станка и остале да припремају нову буну. Паша је убрзо похватио све по нишкој околини, а Станка код карантина у Алексинцу, када је намеравао да пребегне у Србију.

в) Осуда због припремања устанка

Да би испитао наводна недела Турака према Србима, велики везир Садрзам-паша је дошао са свитом у Ниш 1. септембра 1860. године и организовао суђење. Међу приведеним побуњеницима је био и Станко Бојаџија. Када је велики везир саопштио пресуду Станку, изолација у Бугарској, Станко је пркосно и поносно, иако окован у тешке букагије, рекао Садрзам-паши:

„Ете ти пашо, с`д си задовољан, уватија си ме и оковаја си ме, ене ти гу с`г моја жена и деца, па печи и једи!”

Знале су Нишлије да цене јунаштво, пожртвовање и храброст Станка Бојаџије, те су му се после ослобођења од Турака достојно одужили, једној улици поред саборне цркве у Нишу су наденули назив „Улица Станка Власотинчанина”, а његове јатаке - издајнице народ је заборавио, као срамне изроде свога етноса.

4. ЦВЕТКО КУЦУЛА (?- 1866)

У своје време Цветко Куцула је био најписменији Власотинчанин, говорио је неколико светских језика, успешно је заступао Власотинчане пред цариградским судом у парници против Турчина Латиф-бега /1858/.

Остало је предање о његовим подвизима. Наиме, покренуо је акцију међу Власотинчанима да се поднесе тужба цариградском суду против Латиф-бега и у том циљу да се сакупи потребан новац и набави добар коњ. Према утврђеном договору одређено лице из Новог Села је требало да сачека Цветка у шумарку код Грделице и да му преда новац и коња. Но, то лице се није појавило ни након чекања од три дана.

Ипак, народ је спремио други новац и коња, а Куцула, прерушен у кириџију, крене на пут преко Бугарске. Турци су некако сазнали за намере Куцулине па су организовали потеру за њим. Сустигли су га некако у Бугарској, али га, прерушеног, нису препознали међу караванџијама, те је потера прошла поред њега, а он је стигао у Цариград. Притужбу Власотинчана је предао Великом везиру Садрзам-паши. Након обављеног суђења доказано је да је Власотинце исплатило лесковачког Турчина и оно је од тада постало без спахија и Турака /1858/.

Изведен је пред Садрзам-пашу /1860/ ради суђења под сумњом да је радио против Турака. Како је оптужба била лажна, Цветку није било тешко да се брани од клевета, што се турском паши није нимало допало. Зато је у љутини једног тренутка паша покушао да га омаловажи - „чвркнуо га” је својим чибуком по ушима. Ово се Цветку нимало није допало, па је одмах љутито одбрусио паши:

„Пашо, књигу имаш па ми суди, нисам врба да ме млатиш!“

Дохватио је пашин чибук, поломио га на два дела и бацио паши под ноге. Оваква дрскост и смелост је разјарила пашу, одмах је наредио да га ставе у оков, а потом га је осудио на прогонство у Анадолију.

5. БЕЛИ МЕМЕТ

Бели Мемет, озлоглашени Турчин, био је полицаја са надлежностима од Ниша, преко Заплања, све до Власотинца. По налогу Садрзам-паше, похватао је све Власотинчане који су били на списку осумњичених да раде против Турске, и све их привео Садрзам-паши у Ниш, ради суђења 1860. године.

Прича се да је био шерет, али и узорљив. Остало је забележено у записима мога оца Борислава К. Прикића - старијег, да када су му привођени напоменули да ће и они о њему изнети паши компромитујуће чињенице, овако је одговорио:

„Бре, памет у главу, највећа вода ситно камење однесе, а големо стоји на своје место и после поводње. Ако већ `оћеш да си Србин, сас трнокоп ћу те бричим!“

На пропутовању кроз власотиначки крај, успут су његови сејмени свратили у мејану у селу Бољару. Како су неки Срби оставили натоварене коње да их чекају испред кафане, кад је унутра ушао видео је да су засели да једи и пију. Одмах је наредио да им ударе по три шибе зато што нису ослободили коње товара док су боравили у кафани.

Једном приликом у селу се вило коло, сеоски учитељ је био млад и веома спретан коловођа уз гајде, кад га је спазио Бели Мемет, љубоморан на његову окретност, послао му је своју арбију, а када је дошао, лупио га чибуком по глави и рекао му:

„Ја те несам поставија да ми се туј вртиш к`о ченгија, него децу да учиш, одма` дом да си отишеја!“

6. ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД ТУРАКА

Као што је Тихомир Р. Ђорђевић писао, Власотинчани су се сами организовали и почели борбе за ослобођење од Турака, а када је настала криза борби на „Косовици“ код села Ладовице, власотиначким устаницима су се тек тада придружиле јединице српске војске, под командом пуковника Јове Поповића.

Најтежи дан је био када су се наше јединице повукле до села Орашја код узвишења „Врапчији рид“, 15. XII 1877. године, а Лесковачани нису-

одржали задату реч да ће и они напасти Турке из правца села Ораовице. Тада је Стојилко Борнодолац, са својим пратиоцем, младићем Лепојем, одјурио на коњу у Пирот, где семестила српска војска у очекивању даљих наређења и уз сагласност руске војне команде, како би објаснио ситуацију на власотиначком терену и да затражи хитну војну помоћ ради даљих борби против Турака.

Када је Стојилко стигао у Пирот, командант српске војске Ђуро Хорватовић је био заузет пријемом неке војне мисије, па није могао да га прими. А када га је примио, Стојилко је клечећи испред Хорватовића, преклињао га је да пошаље војску, указујући му да ако се сломи отпор у Грделичкој клисури - Турска ће бити коначно поражена. Но, Хорватовић је био неумољив јер је очекивао даља наређења од кнеза Милана, који се тада обрео у ослобођени Ниш.

Борнодолац је био упоран, па му је, како је касније причала његова ћерка Цаца Спаскина, написао на „цедуљче“ реч - Власотинце и оставио га поред прозора да га непрекидно подсећа на проблем „власотиначког фронта“ кад-год би бацио поглед према прозору. На крају се командант српске војске смислио и одлучио да и лично крене са војском према Власотинцу. Но, успут је Хорватовићу стигла депеша од кнеза те је он одустао од одласка у Власотинце, па је команду над војском препустио артиљерцу Јови Поповићу.

У међувремену Турци су потисли власотиначке устанике и наставили да их гоне према Власотинцу. Успут из Власотинца се враћала у село Орашје баба - Пера Чучкина, Турци су је зауставили и упитали:

„Да ли у Власотинце има војске?“

Она их није добро разумела, али им је одговорила:

„Ух, к`о на гору лис! Што ги знам, нешто ломоте - Моску, Моску, ја ги ништа не разбирам!“

Турци се поплаше мислећи да говори о руској војсци, те су се дали у бекство, тако је Власотинце случајем било спашено да, по четврти пут у својој историји, буде спаљено.

На власотиначком ратишту се, у то време, нашао и потоњи познати српски приповедач Стеван Сремац, као београдски гимназијалац добровољац. Нису остављени детаљи о његовим активностима, али је познато да је у гоњењу Турака према Владичином Хану заостао за војском у дубоком снегу крај пута, где га је случајем нашао његов познаник, потрпао га на запрегу, те је тако спашен сигурне смрти.

7. БЕРЛИНСКИ КОНГРЕС

За Власотинчане одржавање берлинског конгреса је од важности из најмање два разлога - први је што је исправљена неправда Србији начињена одредбама Сан-Стефанског мировног уговора, а други је што је било доведено у питање коначно обележавање државне границе према Бугар-

ској баш код Грделице, па зато овај пример узимамо као интересантан.

Наиме, како је главну реч на овом конгресу /15. јула 1878. године/ имао председавајући конгресом, немачки канцелар Ото фон Бизмар, то када се појавило као спорно питање државне границе око Грделице, љутито је узвикнуо:

„Нећу да дозволим да европски мир дође у питање због спора око места чије име не уем ни да изговорим!“

После овога питање државне границе према Бугарској је било решено онако како и данас постоји.

8. „ДЕЦЕМБАРСКИ ИЗБОРИ“ 11. XII 1938. године

а) Предизборни скуп опозиције у хотелу „Палас“

На последњим изборима у Краљевини опозициони блок је био за уједиње, те су га чиниле грађанске странке Србије и Хрватска сељачка странка. У предизборним активностима власотиначки предстаници свих грађанских партија су прихватили споразум на нивоу државе, а највећи опозициони скуп је одржан 4. XII 1938. године у хотелу „Палас“. Дискусије су биле ватрене, а међу истакнутим појединцима се нашао и Владимир Тодоровић - Влада Торник, који је био на листи „Борбаша“.

По спољашњем изгледу је био тиха и озбиљна особа, а по занимању је био шлосер. На зборовима је био добар оратор, али је имао обичај да прави увертире, а време које је предстојало захтевало је жустрину. Зато се неким није свидео његов метод иступања, као што је био Драгутин Цонић - Гуте Пљаскин. Када се за реч јавио Влада Торник, Драгутин је узвикнуо, пре него да овај изусту једну реч:

„Живео говорник, Влада Торник, избаците га напоље?!“

Тихи Влада се збунио па се одмах вратио и сео на своју столицу. Иначе, ова крилатица је често била у употреби на зборовима у Титовој Југославији, када је требало спречити досадног или незанимљивог говорника и спречити га у његовом говору.

б) Неискрени демократа

У предизборној активности међу пријављеним кандидатима за народног посланика била је пракса да када има бар два кандидата из исте изборне листе да потпишу изборни споразум по коме ће један бити у првој половини мандата, а други у другој половини посланичког мандата. Тако се десило да су кандидати изборне листе демократске странке, чији је носилац био у срезу апотекар Душан Милошевић, а његов заменик Стојан Дикић из Рупља, те су сачинили такав споразум.

Али, Душан Милошевић није хтео да испоштује споразум, па је

Стојан Дикић, огорчен оваквим понашањем, лепио по Власотинцу плакат „Бирачима среза власотиначког“, у коме је на рачун свог колеге, који га је изиграо, навео да је - неискрен, да је он, Стојан Дикић, поднео све кафанске трошкове и трошкове довођења печалбара - Црнотраваца из Београда ради гласања /1936/, а сада када је требало да се Душан Милошевић повуче и да мандат уступи Стојану Дикићу, он је побегао својој кући, остављајући Стојана да сам плати позамашни кафански цех.

в) „Дадиначки избори“

Коначан исход изборног дана се одлучивао у селу Дадинцу. Највеће изгледе да добију највише гласова су имали радикал Димитрије Он. Поповић и демократа Риста Аранђеловић из Црне Траве, обзиром да се дотадашњи демократа Душан Милошевић преселио на листу режимске „Јерезе“.

Демократе су знале да ће Црнотравац тешком муком изаћи на крај са вишегодишњим народним послаником са листе радикала, па су се послужили лукавством. Пошто су знали да је један члан бирачког одбора познати фудбалер ФК Власине у то време, Чедомир Анђелковић - Чеда Билиц, то су га заврбовали на тај начин што су од њега захтевали да он носи кутију са гласовима и бирачким материјалом уколико је највећи број гласова добио Димитрије Он. Поповић, а да ће потајно симпатизери демократа „Браниоци Мадрида“, чекати на узвишењу Китка /изнад Власотинца/ те када припуцају прангијама и оружјем Чеда је требало да баци кутију са материјалом и да се да у бекство.

Тако је и било, те су због овог инцидента избори у селу Дадинцу поновљени. На поновљеном гласању гласачи који су гласали Душана Милошевића сада су гласали за Ристу Аранђеловића, те је он и добио највећи број гласова и постао народни посланик.

У међувремену се кроз Власотинце пронео глас, пре настанка инцидента ка Китки, да је највећи број гласова добио Димитрија Он. Поповић, а он је са својим кортешом Душаном Поповићем - Дунетом Петле одмах ангажовао плех музику те се кроз чаршију свирала „радикалка“.

У тим тренуцима са зебњом се ишчекивао исход гласања у своме дворишту демократа Ћира Крајинчанић - Ћира Сласкин, те кад је чуо арију „радикалке“ узнемирио се говорећи своме унуку Миши Спаскином:

„Леле, леле, дете, с`г ће ов`ј да ни изеде!“

Петар Стреља

поп Стојан Јанковић

Станко Бојаџија

Цветко Куцула

Атанасије Краинчанић

Стојилко Борнодолац

Стојан Стојилковчин

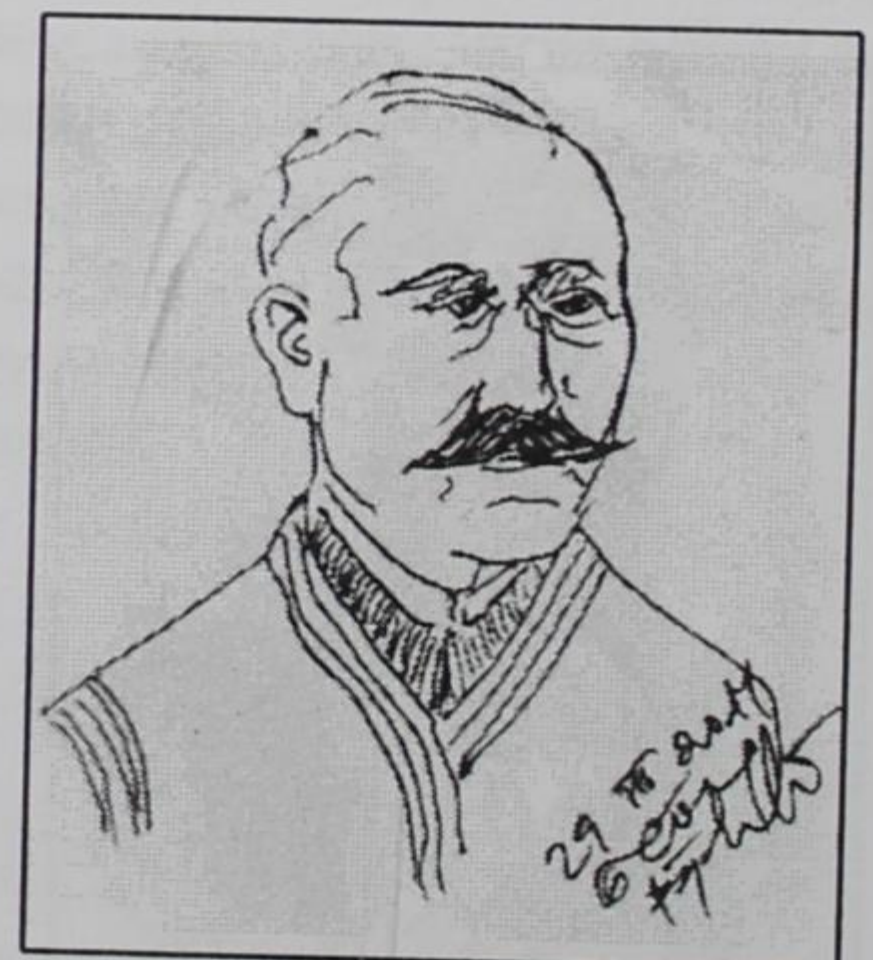
Јован Стојилковчин

**Милорад Поповић,
комита свођански**

**Стеван Поповић,
вођа Црнотраваца**

**Аранђел Маринковић,
вођа Грделичана**

Глава друга

ПРИЧЕ ИЗ ДРУШТВЕНОГ ЖИВОТА СТАРОГ ВЛАСОТИНЦА

1. НИКОЛА ЂОКИЋ ЦРНИЛ (1825-1906)

Никола Ђокић Црнил је у младости био сиромах, али је, после же-нидбе, мираз своје Милице, родом из власотиначког села Равна Гора, па-метно пласирао и увећавао, те је временом постао један од богатијих појединаца, у турско доба, у тадашњем Власотинцу. Уз то, постао је сарад-ник Турака, постављен је за илтимзицију, сакупљача порезе у Каменици, а, заузврат, Турци су га толерисали у стицању богатства.

Био је средњег раста, кротке и благе нарави, свакога је ословљавао са „дедин“, био је вредан, умешан и штедљив. Уживао је да једе хлеб на-топљен шећером. Имао је седморо деце. Најстарији син, Риста, умро је као дете, а остала деца: Прока, Горча, Сика, Агна, Роска и Санда доживела су дубоку старост. О његовом животу постоје бројне анегдоте, а ми ћемо овде пренети неке од њих.

а) Газда Никола и Милица

Никола и његова Милица су се у позним годинама брачног живота одавали алкохолу, те су се често пута препирали око безначајних ствари.

Никола је имао једну флашицу, затворену запушачем, кроз запушач је увукао цевчицу, попут бебине флашице за млеко, па је тако сисао ракију и у томе уживао. У тренуцима када је био ћефлеисан, био је весео и раз-драган, а имао је обичај и да запева. За разлику од њега Милица је по-стајала агресивна и склона свађи, а посебно ружан обичај јој је био што је своју децу често пута проклињала. У тим тренуцима Никола је са њом терао спрдачину:

„Милице, тебе је изгледа ми уапала `чела за језик? Дете, дај вој лег`н, ега се малко олакша!“ /Алудирајући на изазивање наглог повраћања због пића/.

б) Газда Никола и доктор Мотравац

У старости је газда Никола често побољевао, па је зато одлучио да се обрати лекару. Једном приликом, након детаљно обављеног прегледа, доктор Милан Мотравац је саветовао газда Николи да престане са пићем, јер је проценио да је уживање у пићу један од основних разлога његове слабости. Ова докторова опаска није се допала газда Николи, па га је зато упитао:

„Добро докторе, значи ако не пијем, нећу ни да умрем!“

Доктор му је одговорио:

„Чика Николо, куј се неје родија само т`ј неће да умре!“

Газда Никола, као да је очекивао овакав одговор, додао је:

„Е па, докторе, ако је таква работа, ја ћу си наставим да пијем, ба-рем ћу да знам од које сам умреја!“

в) Штедљивост газда Николе

Једнога дана пошаље Милица газда Николу да купи месо, а она одмах прионе да меси баницу, јер су деца обожавала бурек за доручак. Враћајући се, газда Никола је спазио Милицу када ставља тепсију у рерну да се испече баница. Љутит, одбрусио је:

„Е па, не може такој, и баница и месо!“

Но, ни Милица му није оћутала:

„Е, не може ни такој, вампиру ниједан, не ли деца воле тој!“

г) Мудрости газда Николе

Газда Никола је овако саветовао Милицу:

„Оној без које не можеш, штеди па си купи! А што можеш да поминеш не купуј, паре се л`сно троше, ал`се тешко печале!“

Свој смисао за штедњу је образлагао и на следећи начин:

„Пара иде из руке у руку, а к`д вој досади тражи некога код кога ће се задржи, да се одмори, једноставно тражи темећара. Слично је и са шуму. Гора је расла па вој се досадило, плаче за мајстора, да дође и да гу исече, да од њу прави разни предмети!“

Права животна филозофија газда Николе се може свести у следећем:

„Паметан множи, будала дели, а глуп поклања!“

д) Завичајност газда Николе

Газда Никола је временом постајао богатији, био је пун себе, а о себи је овако говорио:

„Не волим Ниш, тамо сам малецак; к`д дођем у Лесковац малко порастем, и такој растем до куде Мораву, а од Мораву накуд Власотинце, већем сам тол`ко голем, да од мене поголем човек нема. Затој у Ниш и не волим да идем!“

ђ) О својим синовима

Последње године свога живота газда Никола је провео у разочарењу синовима, због њихове нетрпељивости, подозривости и свађа. Иако је газда Никола био вредна особа и предан свом послу, његов син Горча је био лењ и флегматик.

Газда Николи је судбина одредила да последње године живота проведе баш са њим. Разочаран у синове овако је себи у браду говорио:

„Имам два сина, али слаба вајда. Прокоп од рвалштину ће пропадне, а Горча од глупавштину. Вране нарађаше соколе, а сокол роди врану! Неће будете домаћини, не... не... не. А на Горчу да оставим имање, сас ногу само

да управља, краци само да истура, ништа не може да напраји! Ја сам маша, не вађајте сас прсти жар!”

е) Газда Никола и бађавџије

Једнога дана, враћајући се из чаршије до куће у Каменици, пут га је водио да прође поред неколико нерадника, који су се излежавали на подневном летњем сунцу. Један од њих је почео да провоцира газда Николу:

„Ћифто, не свиди ти се за паре, `ајде, части не!”

Знао је газда Никола да због лењости нису у стању да се помакну са места где су седели, па им је лаконски одговорио:

„Ајдете сас мене, горе у Каменицу, па ћу ви дадем које `оћете и кол`ко `оћете!”

Нерадници су му у једном гласу одговорили:

„Не, ми овде `оћемо да ни частиш!”

После овога газда Николи је био лак изговор:

„Па ја овде б`чве немам!”

ж) Савет деци

Газда Никола је, као што смо раније напоменули, имао за узречицу реч „дедин”, а она му је остала у памети јер је волео да се шали са децом и да их саветује. Отуда је остала једна корисна животна поука:

„Дете, води рачун од пару, округла је, зач`с ће се отркаља куде другога !”

Газда Никола саветује младеж

2. ЦЕКА П. ПРИКИЋ (1832-1896)

Цека је, у своје време, важио за једног од најуспешнијих трговаца старог Власотинца у турско доба, па се сматра и пиониром власотиначке трговине. Прича се да је трговину водио караванима од Солуна до Беча.

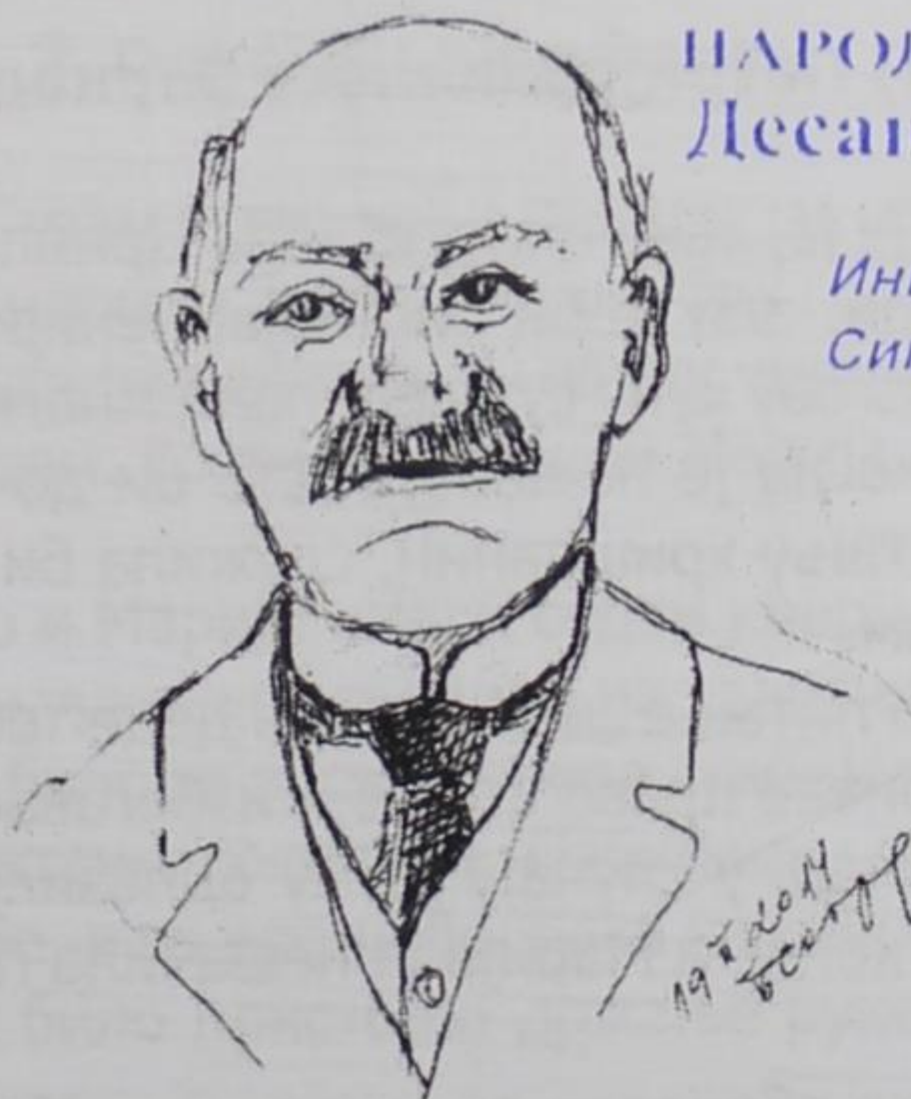
Из тог пословања створио је богатство, чији је део наменио ћерки Зони, која је била удата за познатог лесковачког индустријалца Горчу Петровића. Они су део мираза, Цекиног новца, успешно знали да пласирају и оплоде. Но, Цекин син Арса био је распиник, блудник и нерадник, те се Цека много секирао и био је разочаран у њега.

У тренуцима разочарења овако је говорио :

„Млого волим младог човека, куј ништа нема, куј на малецку столицку седи али у големо небо гледа, па иако неје мој син!“

Он није могао да допусти да гледа како његово богатство пропада и како га уништава син нерадник и ништак. Зато га је тестаментом лишио права на наслеђе, а његов део имовине завештао је унуцима. Арса се због овог геста одрекао оца тако што је презиме „Цекић“ преиначио у „Петковић“.

Иначе, кућа и двориште Цеке Прикића се појављују у немом филму др. Радула Велашевића, јер су претворени у санитарску установу у којој је између два рата била смештена среска болница, чији је управник до избијања Другог светског рата био др. Велашевић.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
Десанка Максимовић,
Власотинце

Инв.бр. 2584

Сигнатура 821.165.41-94

Цека Петко Прикић

3. СТОЈИЛКО БОРНОДОЛАЦ (1819-1889)

Газда-Стојилко, како су га из милоште звали стари Власотинчани, био је камапација и трговац. Имао је седам кћери и све их је удао за угледне Власотинчане свога доба. Саградио је породичну кућу на левој обали реке Власине, у старобалканском стилу. Градитељ је био Заша Димитријевић, родом из Добра.

Газда-Стојилко је био први народни посланик власотинчког краја после одласка Турака. Много је чинио за народ, но, на крају, народ му није узвратио добрим, па је живот завршио у разочарењу.

Још за време Турака је био уважаван, у његову кућу су навраћале турске паше, српски великодостојници, па чак и кнез Милан.

Према опису његове унуке Зоре Црниловић, Борнодолац је био средњег раста, лепе спољашности, румен у лицу, кестењастих очију, отменог држања, речита и сталожена особа. Умео је да придобије пажњу слушаоца и да људе веже за своје идеје. Временом је постао богат, био је и народни посланик, „обреновићевац“, на листи напредњака.

Двориште му је било велико, у делу куће имао је поплочан шпалир калдрмом, од улице до бунара и до улаза у кућу. Поред шпалира било је пуно цвећа. У ограђеном делу дворшта било је доста стоке, са стајом, кочином и салачем. У том делу је био и амбар, а у трећем делу дворшта је било сточне хране.

а) Патријархалност Борнодолчева

Од Борнодолца је, како описује Зора Црниловић, било у старом Власотинцу и већих газди, али је он био највиђенији у читавој околини. Као што је поменуто, у његову кућу су навраћали многи са стране, а кнез Милан чак три пута. Било ко да је наишао, госта би дочекао лично Стојилко са слугом, а ако је у питању хришћанин, служила би га његова жена Марија, са најстаријом ћерком.

На уобичајено питање „колико има деце“ обично је одговарао - „туј једну“, чиме је прикривао право стање и избегавао одговор да нема сина.

Када је био млад, у случају да су одлазили на сабор или у цркву, Стојилко би јахао на коњу, а Марија је пешачила поред њега, са малим дететом у наручју.

Док је Стојилко обедовао двориле су га Марија и ћерке, а тек када он заврши са оброком, седали би остали за софром „крстато“.

У време када су му ћерке сазревале као девојке, Стојилко није допуштао Марији да дозвољава да саме одлазе у комшилук, на сабор, у цркву, на славе и слично, већ увек у друштву старијег или слуге, овако је заповедао Марији:

„Ни у лојзе без пастира да не иду!“

б) Породица Стојилка Борнодолца

1. Женидба Стојилкова

Једном приликом Стојилко је видео Марију, која је живела у селу Јастрепцу, док је боравила у госте код фамилији Станка Бојације. У то време је имала 16 година, допала му се па је одлучио да је ближе упозна. Послао је свога слугу преобученог у стару одећу да оде испред куће Бојацићевих, те да почне да се скида на улици, као да се поска од бува, па и да скида панталоне. Чим су га бојацијске девојке спазиле да се свлачи, изашле су из куће, посматрале су га смејући се, уживале су у призору. Позвале су и Марију да им се придружи, но она, пошто се појавила и видела о чему се ради, одмах се повукла у кућу.

За сво време Стојилко је, сакривен, са одмерене даљине све ово посматрао и било му је одмах јасно да је Марија озбиљна и одмерена девојка, зато је одлучио да је ожени.

2. Прво време Стојилково брака са Маријом

У почетку свога брака Стојилко и Марија нису били имућни, чак се причало у то време да је Марија одлазила у цркву, на божју службу, у Стојилковим јеменијама, плитким лакованим ципелама.

3. Опхођење укућана

У време славе у Стојилковој кући ређали су се миндерлуци поред зида, њих су прекривале черге и ћилими. Када бих гости дошли изували су обућу испред улаза, Стојилкова деца су ту обућу чистила, а гости су их при поласку даривали ситнишем. Госте су дворили Марија и старија кћер „удавача“.

Пошто су Стојилко и Марија имали седам кћери, мајка их је подучавала пристојном понашању, које се сводило на уздржавање од сваког вида пренагљеног понашања, било за време говора старијег, било за време обедовања, или за време кретања сокацима. Озбиљна и смерна девојка је морала да гледа испред себе, а за време боравка на сабору, за време играња у колу до младића, није било пристојно држање руке за руку, већ преко марамице.

Познато је да је учитељица Марија Гојковић подучавала Стојилкову ћерку Цацу, као девојчицу, како да се понаша када им у кућу дође кнез Милан:

„Добро нам дошао узвишени господару, обновитељу Душановог царства!“

Када је кнез Милан поставио питање Цаци:

„Учи ли школе госпођица?“

Обливена руменилом по лицу, касније је причала:

„Срам ме је, ја си па ћутим!”

Марија је своје кћери подучавала и у уметном везу, плетењу и штрикању. Познато је да је Цаца на Свесткој изложби у Паризу (1899) добила диплому за предмете са везом на свили.

Када се у породици поставило питање за кога да се уда Цаца, за поп Кристу или за Кристу Спаскиног, Стојилко је прикупљао мишљење својих зетова, па и Проке Црниловића. Прока му је дао савет:

„Боље нека иде у Спаскини, тамо су газде, а на попа мора да купиш ципеле, мантију, цубе...!”

После прикупљања мишљења најближих, одлука је пала, Цаца се удала за Кристу Крајинчанића - Спаскиног.

4. Флерт са Аницом Хаџи Јовановом

Након двадесетак година срећног брака са Маријом, у породични живот Стојилка Борнодолца се умешала Аница Хаџи Јованова, кћер старог и угледног Власотинчанина Хаџи Јована. До Марије су допрле гласине о овоме, па је хтела да провери те гласине.

Подмитила је слугу да уходи Стојилка. Једне летње вечери Стојилко је по месечини, поред реке у папучама, отишао до Анице, која је била жена Крсте Горуновог, на другој обали реке. За њим се, као авет, ушуњао слуга, и чим је Стојилко изуо папуче испред улазних врата, покупио их је и донео их Марији. Марија је целе ноћи преседела, сан је није хватало, чекала је Стојилка. Чим се у рану зору бос појавио на улазна врата, Марија га је папучама ударила неколико пута по грудима говорећи :

„Зашто срамотиш женску децу?”

После овог случаја Стојилко се више није виђао са Аницом, а Марија и Стојилко су наставили срећан брак.

5. Последњи дани живота

Године 1899. у Нишу је приређена свечаност откривања споменика „чегарским јунацима”. Те године су били и политички избори у држави, Стојилкова партија је изгубила, изборе су добили радикали, и у Власотинцу и у Србији. Вођа радикала је био Стеван Миљковић - Паштркуља, кога су Власотинчани од миља звали „Ча Стеван”. Степа Паштркуља је био љути политички супарник Стојилков, па је зато одлучио да га исмеје.

Организовао је неколико бађавџија и пијаница, набавио је неколико запрежних кола, у која су натоварили плехане фуруне напуњене влажном сламом, а потом су све то испред Борнодолчеве куће потпалили. Настао је несносни дим, који је зачас испунио целу кућу Борнодолчеву. Уз то су крештале и чегрталке.

Ово је много погодило Стојилка, позвао је ћерке и са диванхане им рекао:

„Гледајте децо колко је народ незахвалан. Све човек да учини за добро народа, народ му то признаје само док је у силу и на власт, чим изгуби власт, народ све то заборави . Куј исправља криву Дрину, искриви си грбину.“

Разболео се и убрзо је умро.

Стојилко Борнодолац

Љубав газда Стојилка и Анице Хаџи Јованове

4. ПЕТАР СПИРИЋ (1840-1941)

Петар Спирић је као младић дошао у Власотинце (1873) и у њему остао све до своје смрти (1941). Најпре је био тумач код турских власти, мало се бавио и црквеним појењем, а потом је формирао своју породицу. Међу старим Власотинчанима је оставио неизбрисиви траг својим поштењем, поштовањем завичајности, националне свести и искреном посвећеношћу описмењавања Власотинчана.

Пред ослобођење од Турака је био заједно са Антанасијем Здравковићем-Крајинчанићем учитељ у власотиначкој основној школи, а после тога и главни учитељ све до пензионисања (1923). Три сина су му страдала у Балканским и Првом светском рату, а када је чуо да Немци поново улазе у Србију (1941) више то није могао да поднесе, напрасно је умро.

а) Патриотизам учитеља

Син учитељ Петра, Живојин, као учесник битке на Церу (1914) дописником га је обавестио да је из пешадије прекомандован у артиљерију. Прочитавши за ову вест учитељ се одушевио, па му је у одговору, писмом, поручио:

„Кад си већ у артиљерију, гледај бар да будеш топџија!”

б) Последњи тренуци живота

Када је преко радија и из новина, већ као осмадесетогодишњак, чуо да Немци поново улазе у Београд (1941), учитељ Петар је позвао себи своје укућане, затражио је чашу комињака и попио је. Како ми је испричала његова унука, Савче Тамбурџијско, потом је изговорио своје последње речи:

„Не могу да преживим ово, да Немци по други пут нападају моју земљу!”

Легао је у постељу и више се није пробудио.

Скица портрета Петра Спирића

5. ПРОКА ЦРНИЛОВИЋ (1856-1940)

Млађи син газда Николе Црнила је био Прокопије, кога су Власотинчани прозвали Прока. У младости је бекријао, а оженио је ћерку Стојилка Борнодолца, Васку. Таст га, због бекријања, није много „готовио“. Овако се једном свом пријатељу пожалио:

„Јес је, парајлије су, али су много прости, бисер сам си пред свиње врљија!“

а) Обесни Прока Црнил

Једном приликом је Прока са друштвом отишао у село Лопушња. По договору са домаћином припремљена је богата трпеза и добро вино. Када су се напили Прока се био просто „обезнанио“. У оргијању, музиканте је попео на кров сламне куће, пиће га је толико опчинио да није знао шта ради, па је повикао:

„Упалите свеће на сва четири ћошка!“

Запрепашћени домаћин, изнемогли старац, преклињао га је:

„Немој, благо дете моје, кућу ће ми запалите!“

Прока је осионо, као прави газдински син, загрмео:

„Кол`ко вреди твоја кућа? Ако изгори, плаћам, па прави нову!“

Старац га је преклињао:

„Немој, благо дете моје, шће ми нова, арно си ми је и овој старо!“

На крају се некако Прока смиловао и одустао је од сулуде намере. При поласку кући покушао је да припали цигарету упаљачем, али како упаљач није могао да кресне, љутит, случајном пролазнику је дао сребрну табакеру, и гледајући са тугом у цигарету, зарекао се:

„К`д ми ти у оволикој невољи не можеш помоћи, више те нећу пушити, или се ја не звао Прока Црниловић!“

И заиста, од тог тренутка више није уживао у пушењу дувана.

б) Градња млина у Власотинцу

Са својим пашеногом Петром Г. Поповићем, одлучио је Прока Црнил да гради воденицу на Власини, испод „Старог гробља“. Но, власници суседних имања, из фамилије Окршљакови, посебно Милош Крушевички противили су се градњи.

За време свађе са њим Прока је покушао да му каже од колике важности ће бити градња млинскогјаза и за њега, јер ће се вода контролисати, обзиром да су честе поплаве причињавале штету свима. Милош је био неумољив, није прихватио Прокине разлоге за спречавање опасности од поплаве реке Власине, а задње речи које изговорио биле су:

„Милоше, стезај дупе, мечка ем апе, ем гребе!“

в) Прока и Параскија

Прока Црнил је купио плац са дућанима у центру Власотинца и постао непосредни сусед са кућом и двориштем Гире Прикића. Прока је покушавао да откупи део његовог дворишта како би издигао свој плац и подигао нову кућу. Гира је и пристајао али његова жена Параскија никако.

Параскија се чак и ругала Проки, једном му је рекла:

„Ми смо ти, Прокопијо, чир на незгодно место!”

Прока је вребао прилику да јој се освети. Прилика се јавила за време једног летњег пљуска, када се вода са улице сјурила у Гирино двориште, а одатле у подрум. Прока је свој део дворишта насипао, те је био безбрижан.

Параскија није имала други избор, одмах је прионула, након престанка кише, да избацује воду из свог подрума. Кад је Прока чуо звуке „цименте”, који је одзвањао улицом, док је Параскија у свом подруму пунила кофе ради просипања, изашао је из куће. Стао је испред Гириног улаза и почео да поцупкује ногама, а затим и да провоцира:

„Параскијо, претакаш ли... претакаш... Ако, ако, мене па ич глава не боли од кишу!”

Параскија је ћутала, обухваћена бесом, наставила је да пуни кофе а затим да их просипа на улици, све до касно у ноћ:

„Шћу работим, такој ми је писано”, кратко је одговорила.

г) Аудијенција код краља

Прока Црниловић је био велики противник династије, често је понављао:

„Зар је краљ најбољи само затој што се родија у краљеву породицу?”

Постао је републиканац, а када је дошло до смене династије у Србији, као народног посланика позвао га је Петар Карађорђевић на пријем. Сваког од народних посланика је по нешто кратко упитао. Кад је дошао ред на Проку Црниловића, краљ му је поставио питање:

„Господине, шта очекујете од нове династије ?”

Прока му је лаконски одговорио:

„Ваше величанство, ми имамо и Милоша и Михајла, и Милана и Александра, па куј је како радеја, такој је и прошеја. А ти с`г отварај очи!”

Но, на крају се Прока разочарао и у републиканце, пошто је био председник Општинског одбора у Власотинцу, на једном скупу приговорио је лично Јаши Продановићу, после његове изјаве:

„Не деле нас од републике године, месеци, недеље, него дани!”

„Камо гу република? Нема гу нигде! Сви л`жу!”, загрмео је Прока.

д) Прока и Алекса

Алекса је био брат од ујака Проки, нежења, пијаница, сиромах и ћутљива особа. Знао је по читав дан ни речи да не проговори.

Проки је ово било чудно, па га једном упита:

„Бре Алексо, к`д такој мислиш зашто ћутиш, и које мислиш док толко ћутиш?!“

Алекса му је кратко одговорио:

„Не мислим ништа, такој си ћутим!“

Проку је плашило ово ћутање, па му је обазриво и кратко добацио:

„Ако такој ћутиш, само немој нешто зло да смислиш?!“

Иначе, Прока га је сматрао „својим човеком“, особом од поверења, па га је оставио у воденицу, у селу Конопница, са задатком да прима мелјаву. Једноставно, да одржава рад воденице.

Како је више пута било случајева да нема помелјара, Алекса би прегазио реку и навратио у прве куће, где је било пића. Једном се толико напио да се утопио у реку Власину, док је прелазио до воденице, те је тако свршио свој живот.

ђ) Последњи дани живота

Породица Проке Црнила, како и приличи једном газди, ангажовала је неку жену да се налази поред постеље болесног Проке. Но, ни у тим тренуцима нису га напуштали несташлуци из детињства и шеретлук, који је обележио његов живот. Једном приликом се претварао као да од температуре спава. Таман се дадиља сагнула да провери да ли дише, када је он одједном скочио:

„Бау... бау... бау...“

Жена се престравила, да се једва одржала на ногама.

У последњим даним боловања пред смрт, долазили су родбина и комшије да га посете. Комшије су му биле Стојилко - Тиче Хаџи Стаменковић и банкар Милан Валчић. У то време фашистичка Немачка је непрекидно бомбардовала Енглеску. Приликом једне од таквих посета, на питање Милана Валчића како се осећа, кратко је одговорио:

„Мучим се к`о Черчил!“

Негде пред смрт, поново га је посетио Милан Валчић, када се међу њима међу повео разговор, а Прока му је причао:

„Лего да спијем, к`д поче нешто да ме дави. Почнем ја да запомагам: а... а... а... и разбудим се. Туј ноћ једва некако прекара. К`д јутре, чујем умреја Тиче Аџи Стаменков. Реко себи, ма тој ли је била тај мука, вампир бија дошеја за Тиче, па погрешаја кућни број, па ја сву ноћ закаса сас њега!“

Скица портрета Проке Црниловића

6. КОСТА ИЛИЋ - МУМЏИЈА (1828-1911)

Костин отац Илија Прика доселио се из Призрена, а у Власотинце је дошао преко Урошевца, на Косову, и лесковачког села Манојловца.

Коста се женио два пута. Прва жена му је била Грубена Даскалова, ћерка познатог власотиначког учитеља Стојана Даскала. Са њом је имао две ћерке, Јевросиму и Костадину. Друга жена му је била Костадина Јовић - Таћина, са њом је имао пет синова. Сви су били индустријалци, а најуспешнији међу њима је био најмлађи Влада Илић.

Коста је прозван Мумџија, а синови су међу старим Власотинчанима били познати као Мумџијски. Обогадио се пред ослобођење од Турака, куповао је њихова имања, али, по савету свога зета Мике Инајета, синове је дао на школовање, тако да су они основали «Текстилни концерн синова Косте Илића» (1925), који је био гигант текстилне индустрије у Краљевини Југославији.

Овде ћемо пренети неке од анегдота о стицању богатства Косте Мумџије.

а) Коста Мумџија и Јова Прикин

Јован је био најмлађи од синова Илије Прике, био је нежењен у време догађаја из ове приче, чувао је очеву стоку, али је био и склон пићу. У то време Коста је са оцем и браћом живео у породичној задрузи, бавио се трговином, а најмлађи Јован је изводио овце на пашу. Једном приликом, док је Јован поред неке стене чувао овце, угледао је торбу недовољно затрпану земљом. Када је боље откопао и завирио у њу, блесак златника га је «ошамутио». Засењен, пао је у несвест и срушио се на земљу. Како је

време пролазило, а Јова се није појавио са стадом, отац се забринуо да му се није нешто десило. Позвао је Косту да пође са њим, да заједно потраже Јову и овце.

Док је отац осматрао околину по помрачини, Коста је бацио поглед на оближње дрво и видео обешену торбу. Кришом од оца пришао је и у њој видео златнике. Торбу није показивао оцу, а отац је у међувремену пронашао Јована у лежећем положају, како спава, као заклан. У првом тренутку није знао како са њим да поступи, упитао је Косту, а овај му је предложио, знајући да је склон алкохолу:

«Татко, води га у планину, остави га тамо, нека га изеду вуци!»

Отац се сажалио на сина па је одлучио да га одведе у Јашуњски манастир. Оболи су коње и отпутовали у манастир. Тамо су провели 40 дана. Задњег дана боравка, у току ноћи настало је такво невреме са грмљавином, да је муња обасјала цео манастир. Од треска грома Јова се пробудио и, уплашен, питао је оца:

«Татко, ма какво је овој, куде смо овој, шћемо ми овде? Ајдемо си дома, срамота је да седимо овде у манастир!»

Јовану се разбистрио ум, те су се вратили кући. Враћајући сећања, Јова се присетио да је пронашао торбу са златницима, коју је оставио на грани дрвета. Коста је све порицао, говорио је да Јова не зна шта прича. Но, после овога Јова је почео да проноси глас да га је Коста покрао, што се Кости нимало није допало, али је све то ћутке подносио и игнорисао, говорећи да прича којешта.

Јован је завршио свој живот тако што су га Тоша Сеизов и Криста Мирков једне вечери напили и завели код дућана Сиде Грчког, и ту га убили каменом у главу. Потајна гласина је била да је у овоме и Коста уплео своје прсте, робијали су због овог убиства, али се на суду није доказало саучесништво Костино.

б) Коњ ископао злато

Постоје у народу две верзије по којима је Костин коњ ископао злато.

Према једној Коста је сишао са коња да се одмори поред неке стене у селу Козару. Док је спавао, коњ је копитом лупао по тлу и ископао торбу са златом. На том месту Коста је са ортацима подигао прву гајтанару у власотиначком крају (1888).

Према другој верзији Коста је имао имање у селу Манастиришту, на локацији где су касније његови унуци, по сину Михајлу, (1934), подигли електричну централу, а причало се да је на том месту коњ ископао торбу са златом.

в) Давање новца на позајмицу

Обично су трговци били ти који су позајмљивали новац од Косте Мумџије. У таквим приликама најпре би се заинтересовани зајмотражилац

појавио и затражио од Косте да му да новац на зајам. Ако би се Коста уверио у његову искреност и солвентност, договарали су време када ће зајмопримац доћи по тражени новац. Зајмопримац се појављује у уговорено време на капији код Косте, овај му отвара врата, изађе на сокак, осмотри да га неко не прати, а када се увери да је све у реду, затвара капију тешком резом са чивијом и посетиоца уводи у кућу.

Потом износи дукате, преброји уговорену суму у присуству зајмопримца, то захтева и од њега, а затим се погледају у очи, изљубе се по три пута, понављајући један другом, пре сваког пољупца:

„Вера!“

Коста није практиковао потписивање облигација, али се није десио случај да му дужник не врати уговорену суму, у уговорено време. У то доба је владало велико поверење међу људима, „задата реч“ је била светиња. Мада, било је и појединаца који без потписане облигације нису давали новац на зајам, као што је на пример био Гаврило Поповић, како у турско време тако и после одласка Турака. Између два рата он је многим продавао имања због потписивања меница, те су им и куће и имања продавана због неисплаћених позајмица.

г) Тађино злато

Пошто је Коста постао зет „Тађине фамилије“, почео је ораткљук лојем са Стојаном Стојилковчиним, те су почели и трговину свећама. Како су у време „Садрзамске пљачке“ (1860) Турци привели Стојана Стојилковчиног ради суђења, Стојанова породица је дала бисаг злата Кости да оде до Ниша, како би покушао да подмити Турке и да спаси од вешала Стојана. Коста се обрео у Нишу, али када је видео приказ испред нишке тврђаве није смео да се појави, а о судбини узетог злата нико не зна ништа.

Скица портрета Косте Мумџије

7. ЈЕЛЕНА ЛЕНА БОШКОВИЋ

Јелена Бошковић је ћерка Николе Црнила, а сестра Проке Црниловића. Била је удата за Спиридона - Донета Бошковића. У сваком тренутку била је спремна на одговор, па и на свађу. У своје време је словила за пргаву жену, али и ошторумну особу, која је целог свог живота била незадовољна и собом и својом околином. Посебно зато што није имала своје потомке, а за то је, углавном, кривила свога супруга Донета, који је важио за имућну особу, али и за покварењака и швалера.

а) Лена и слуга

Прича се да када је Лена погађала момка, слугу, да јој обавља послове по кући и у пољу, следило би слугино питање:

«Газдарице, које све има да се работи?»

Лена би му одговорила на свој начин, језгровито:

«Све, а ако нема које врата ће ми нишаш!»

Другом приликом, Лена је приметила да јој се шећер поткрада, а у то време он је био конјуктуран на српском тржишту, зато се штедило на њему. Лена је смислила начин како да провери да ли је слуга поткрада. Ставила је шећер „у крпче“ и подметнула га у шталу, да види како ће слуга реаговати. Схватила је да је једино он може поткрадати, зато је одлучила да га намами.

Једнога дана, уместо шећера подметнула је со и чекала да се слуга врати са стоком. Била је у кухињи када се слуга вратио са испаше. Чула га је у дворишту, ноншалантно је звиждао, али се одмах упутио у шталу до крпчета са шећером. Пошто је ставио шећер у уста узвикнуо је:

«Ах, кркљо!»

Затим је притрчао бунару да захвати воду, да опере уста, потом је утрчао у кухињу и огледао грло у огледалу. Лена ће иронично:

«А бре, што ти је с`г, `ел ти оточ ништа не беше?»

Слуга се за тренутак одвојио од огледала:

«Ма нешто ме с`д, изненада заболе гуша!»

А Лена је себи у браду његов одговор прокоментарисала:

«Изненада... изненада, е па неће ми више крадеш шићер!»

б) Зађевице Лене и Донета

Породични односи између Лене и Донета су били нетрпељиви, свакодневно су се нешто расправљали и свађали. При томе Лена је Донету непрекидно приговарала и указивала на његов морал, а са друге стране Доне је био „огуглао“ на све Ленине замерке, па више и није обраћао пажњу на то.

Једном приликом, док су обоје били сами у кухињи, владала је тишина, па се Лена, да би прекинула тишину и монотонију, обратила:

„Доне, мене ми се кара!“

„А, мене ми се не кара! А тебе, ако ти се кара, ти искочи на сокак, ели на раскрсје, па се карај!“

Лена, незадовољна његовим одговором, додала је:

„Ма, ја `оћу сас тебе да се карам, ти си за у пакао!“

Другом једном приликом, Лена је почела овакав разговор:

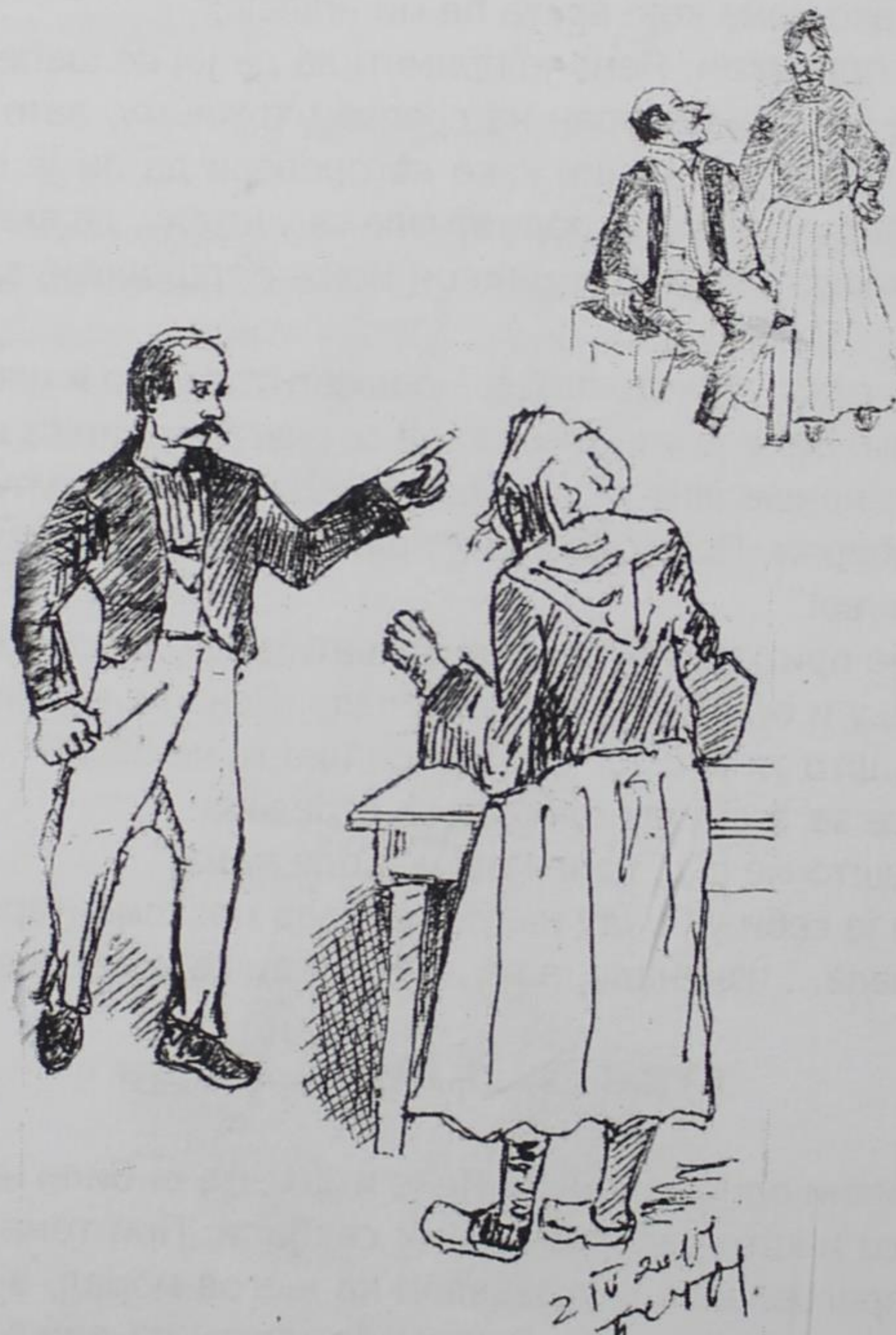
„Ти ли мислиш, што сам ја овакој груба и црна, да ме никој неће? Ма, некој би ме оћаја само затој што сам твоја жена, али ја нећу да си грешим душу. Затој ће моја душа у рај, а твоја у пакао!“

Доне је на то одговорио:

„А ја ћу се уватим за твоју skutачу, па ћу и ја у рај!“

Лена, наравно, није оћутала:

„А ја ћу померим skutачу у страну, а ти Доне, ајт у пакао, неси ти за у рај, тамо ти је место!“

Лена и Доне за време расправе и свађе (две варијанте)

Спиридон Доне Бошковић

Јелена Бошковић, рођена Црниловић

8. СПИРИДОН ДОНЕ БОШКОВИЋ (1860-1936)

Доне Бошковић је, као што смо већ напоменули, оженио сестру Проке Црниловића, тако да су њих двојица постали зет и шурак. Односи између њих су трајно поремећени и нису били у добри до краја њихових живота. О томе говори следећа анегдота.

Због силовања малолетнице у трикотажи Петра Мумџијског, Доне је био осуђен да робија са губитком грађанских права. Ова казна је била сметња да Доне није имао право да учествује у одобрењу државног кредита код ондашње хипотрекарне банке. Случај је хтео да је овај кредит одговарао и Проки и Донету, зато се једном договоре да захтев за доделу кредита поднесе Прока, а да ће једну половину кредита плаћати Доне Проки на руке, док ће овај целу рату уплаћивати банци.

Према овом договору по половину новца из одобреног кредита требало је да поделе на равне делове. Када је новац стигао, Прока га је подлио у два дела, „у слопте“. Остављајући га жени Васки рекао јој је:

„Када Доне дође даћеш му једну слопту, а друга је за нас.“

Доне је чуо да је новац стигао и одмах се упутио до Прокине куће. Кад је тамо стигао Прока је био одсутан, а он је питао шурњају:

„Васке, оставија ли је Доне неке паре за мене?“

Васка му је одговорила :

„Оставија је, еве с`д ћу ти ги донесем!“

Васка је пожурила према каси, окренула кључ и извукла обе слопте новца, једну је одмах пружио Донету.

„Еве, једна је за тебе, а друга је за њега!“

Одједном је Доне постао умиљат, почео је да опседа Васку:

„Знаш, Васке, много ми је с`г нужно за паре. Ће ми дадеш и другу слопту, а ја ћу гу врнем јутре Прокопу!“

Васка се узнемирила и узбудила:

„А, тој не могу, он ће се љути!“

Прока је снажно гурнуо Васку у страну и зграбио новац из њене руке, говорећи:

„Ма, к`д ти казујем, јутре ћу ги врнем!“

Потом је хитро напустио Прокину кућу, остављајући свастику избежумљену дрским понашањем.

Кад је Прока дошао, Васка му је детаљно испричала како се све одиграло. Прока се изнервирао и одмах кренуо Спириној кући. Затекао га је и одмах му се обратио речима:

„Шта си, бре, то урадио? Знаш ли како смо се договорили?“

Доне је почео да замуцкује:

„Па, мене су ми потребне паре, ја сам само моје узеја!“

Прока је додао :

„Па, ја сам тебе услугу учинија!“

Доне се правио да је изненађен, ипак, смешећи се, додао је:

„Какве, бре, паре, ја сам узеја само своју слопту, твоју несам ни видеја. Оно, знаш како је, невеста има мајку удовицу!?“

После оваквог објашњења Прока, запањен његовим покварењаштвом, размишљао је у себи:

„Не само што ме је опљачкаја, него има намеру и са жену да ме посвађа!“

Од овога, и због овога, Доне и Прока су постали непријатељи до краја својих живота.

9. КОСТА СТОЈАНОВИЋ И КРИСТА БОШКОВИЋ

Коста Стојановић (1848-1928), познат и под надимком Кокан Стојилковчин, био је угледана личност старог Власотинца. Ауторитет је био, не само због својих славних потомака, посебно оца, кога су Турци на Косовици (1877) заробили, главу му одрубили и истакли је на грделичком мосту да застрашују српски народ, већ и због својих личних заслуга. Био је четовођа власотиначког одреда у борбама на Косовици (1877), по одређењу је био обреновићевац, народни посланик и председник власотиначке општине.

Као личност је био поштен, вредан и mudar човек, у фамилији је био оличење скромности, особа за пример, а био је у стању да свакоме, у свакој прилици, да паметан, оштроуман и коректан савет.

Једном приликом водио је разговор са својим зетом по сестри, Кристом Бошковићем. О том разговору је остала права мудрост животног искуства старих Власотинчана:

„Кристо, њиве, лозја, тој ти је све на баир, зача`с наиђе аламуња, па све упропасати, него ти целивај праг од дућан, од тој се живи!“

Коста Стојановић Стојилковчанин

Криста Бошковић

10. ВЛАСТИМИР Б. ПОПОВИЋ - ВЛАСТА БИРИНГА (1914-1975)

Власта Биринга је најмлађи син Благоја Г. Поповића. Према Зори Црниловић (којој је теча по оцу) отац му је био ленштина, пијаница и коцкар. Углавном је ове особине оца наследио и Власта Биринга, зато је међу Власотинчанима владало мишљење о њему као о непоузданој особи, особи склоној интригама и исмејавању. Зато су му Власотинчани избрусили карактерну црту, по којој је био „канзер“ и „голема батакчија“.

а) Биринга и срески начелник

Власта Биринга се бавио „келерајем“, што ће рећи да је био кафеџија, али се овим послом, у комунистичко време, бавио „на црно“. Зато је често био кажњаван од судије за прекршаје. Његова клијентела су били сиротиња и Цигани. Пиће је често давао на вересију, а код такве клијентеле се дешавало често да заборавља на своје обавезе. Када би се поново појавила да тражи пиће на вересију, по неписаном правилу, долазило је до свађе и сукоба. Зато је Власта, за сваки случај, држао испод јастука, „секирче“ са кратким држаљем, како би могао лакше да наплати вересију.

Биринга је био познат и по томе што је често пута псовао Тита и партију, па је због тога био често затваран. Једнога јулског дана, када се завршавала ударна сезона пољских радова („прекарала се работа“), Биринга је отишао до канцеларије среског начелника:

„Госпо`н начелниче, с`д се прекарала работа, могу ли да одлежим неки д`н апсу, па кад зарадим казну, тој да ми се опсигује!“

Срески начелник је погледао попреко Бирингу, процањујући да ли му се тиме руга, па му је љутито одбрусио:

„Не може, излази напоље!”

б) Биринга и порески извршитељи

Власта Биринга је користио сваку прилику да се руга комунистичкој власти. Кад је реч о плаћању порезе, сакупљао је ситниш у једном великом порцуланском бокалу, а када су једном банули код њега Љубомир Ђокић и Веља Петковић да врше попис, замолио је Миле Содаџију да оде до посластичаре и да уситни новчаницу од 1000 динара у метални новац. Затим је исипао преко билијарског стола сав ситниш и захтевао од извршитеља да га броје. Они то нису прихватили, јер су сматрали да им се руга, зато је одмах прешао преко парка и обрео се код шефа Граде Филиповића:

„Начелниче, зашто овија твоји извршитељи неће да броје титине паре?”

И самом шефу је било непријатно, али је извршитељима наредио да одмах приступе бројању. Бројање се отегло до завршетка њиховог радног времена, али тада им Власта рекао:

„Ја вама не верујем у бројање, с`д ћу па ја да бројим!”

Извршитељи су се побунили:

„За нас је радно време завршено!”

Власта Биринга је то једва дочекао:

„Ништа, настављамо јутре, ја ћу да бројим!”

И тако их је Власта малтеретирао читава три дана.

в) Биринга и Пера Катић

Средином педесетих година XX века Власта Биринга је због шпекулације, нелегалне тровине пићем и цигаретама, био осуђен на годину дана затвора. Некако у то време у слични положај се нашао и Пера Катић, који је због проневере државног новца на циглани у Власотинцу био осуђен на исту затворску казну, па су обојица издржавала затворске казне у КПД Ниш.

Како је Пера Катић био добро описмењена особа, запазио га је и управник затвора па га је одредио да му води преписку. Пера је у новом послу био ревносан, а управник је почео ситно да га подмићује, мимо прописа му је додавао цигарете. Он их је делио са Властом Бирингом, за време њихових сусрета на кругу, у „подневној шетњи”.

Бирингиним ћелијским колегама није промакло да запазе блискост са „управниковим писарем”, па су почели да зазиру од Биринге, јер су сматрали да је управников доушник.

Зато су Бирингу почели отворено да игноришу и да избегавају сваки разговор са њим. Биринги је ово тешко пало, поготово што он никако није подносио комунистички систем, а испада као да је миљеник тог система.

После неког времена и издржаних затворских казни, срели су се у Власотинцу. Пера Катић, сматрајући да је тамо чинио добро дело, упитао је Бирингу:

„Сећаш ли се како сам те чуваја у затвор?“

Биринга је био намргођен и озлојеђен, па му је одговорио:

„Џабе си ми даваја цигаре, сви су ме у ћелију намрзли, мислили су да сам управников шпијун. Никој сас мене неје теја ни да прича, а тој ми је много тешко било!“

г) Биринга се обештеђује

Ударном мером национализације, комунистичка власт је одузела од Власте Биринге кућу са двориштем и кафану „Солун“, у строгом центру Власотинца. На том месту планирана је зграда Општине, те се одмах почело са рушењем и рашчишћавањем.

Док је то трајало Власта се преко ноћи ушуњао у подрум, са намером да скине бар струјомер, те да се нечим окористи. Међутим, није очекивао да полиција преко ноћи чува објекат, те га је полицајац Бора Петковић спречио у овој његовој намери. Изјутра га је спровео полицијском иследнику, због сумње да је покушао да изврши кривично дело крађе државне имовине.

Иследник му је предочио сумњу, а Власта се бранио:

„Добро, иследниче, може ли Власта да украде своју ствар?“

На питање иследника:

„Како то мислите?“

Власта је наставио:

„Добро, ево овако стоји ствар. Ако је подрум у моју кафану, а кафана у моју зграду, како могу своју ствар да украдем!“

Судија није прихватио овакву одбрану, јер би тиме игнорисао ударну комунистичку меру национализације.

д) Биринга и Владе Литкало

Просветни радници, учитељи посебно, одувек су кубурили са недостатком новца за задовољавање потребштина, па је зато Влада Т. Поповић, познатији међу Власотинчанима као Влада Литкало, често пута био принуђен да пиће код Биринге узима на вересију.

Но, једном приликом, у зимско доба, Власта је одбио да му да вересију. Пошто је овај наваљивао да му да чашу шприцера, Власта Биринга му је предложио:

„Даћу ти пиће, али за сваку попијену чашу има да ти исечем по једно дугме на твој зимски капут!“

Јадни учитељ тога дана је отишао кући без иједног дугмета на капуту по највећем кијамету.

Биринга и порески извршитељи

У канцеларији средског начелника

Власта Биринта и Влада Литкало

Власта Биринта и Пера Катић

11. ПОП КОСТА

Потомци власотиначке фамилије, чији је родоначелник био поп Коста, међу Власотинчанима је позната, у неколико генерација, под разним називима. Најстарији назив је био „Поп Костини“ и „Поповићи“, при крају прошлога века „Гаврилови“ и „Петрови“, а млађој генерацији су познати под називом „Дуркови“.

Коста се доселио из власотиначког села Била. Пошто је био сиромаша а није имао ни школе, то је почео служити у власотиначкој цркви као клисар. Жена му се звала Мица, била је језичара и отресита жена, али се никако није мирила са чињеницом да њен Коста нема неко занимање. Пошто власотиначка црква није имала попа, последњи поп је био умро три године раније, то је смислила да Косту начини свештеником. Очекивала је да ни

владика неће имати ништа против, зато што у то време није било кадрова.

У напред наведеној намери, предложила је Кости да оде до фамилије у Шумадији, да тамо буде једно време, да му нарасте брада, а затим да купи мантију, па када се врати да почне да обавља црквену службу. Тако је и било. Када се Коста вратио, после неког времена, Мица му је помогла да се окупа, изјутра је обукао мантију, понео кадилицу и почео да служи службу божју.

Но, Власотинчанима је било чудно како је за тако кратко време могао да заврши школу за попа, па га је неко оптужио владика. Владика га је позвао ради упознавања, па му је, пошто у то време заиста није било довољно попова, одобрио да врши службу. Тако је Коста постао властички свештеник.

а) Поп Коста и попадија Мица

Поп Коста је био слаб према пићу, што је вешто скривао, али како пиће нигде није донело добро, то му се десило да је једном пијан обавио литургију. То се је јасно примећивало, па га је неко пријавио владика у Ниш. Владика је позвао Косту ради саслушања, али се овај позив његовој жени Мици није допао, слутила је на нешто лоше, па је одлучила да са њим и она пође.

Владика их је примио и предочио да постоји анонимна притужба да у пијаном стању обавља литургију, и да је такво понашање у цркви недопустиво. Како се владика почео жистити, попадија Мица је видеала да овај сусрет неће изаћи на добро. Да би спречила владика да изустити реч „рашчинити“, упала му је у реч:

„Слушај владико, ће ме наљутиш ако тој направиш. Ја сам га направила на попа, има да га направим и на владика!“

Владика се слатко насмејао, било му је симпатично иступање попадије. Одустао је од намере да га рашчини, али је захтевао да му да чврсто обећање да се неће опијати. Наравно, поп Коста је обећао да неће пити убудуће, те су се растали на обострано задовољство.

б) Поп Коста коси ливаду

Поп Коста је имао једну ливаду у потесу „Невит“, на локацији по знатој ранијим генерацијама под називом „Живинарник“, поред пута за Пирот. Једног мајског дана, како је трава била стигла за кошење, поп Коста је отишао да покоси. Косећи, коса му је ударила у неки тупи предмет, а њему је одмах било јасно да звук није од камена. Пришао је и видео да се у трави налази буренце.

Овакве буриће, напуњене ракијом, носиле су кирајџије на коњима из планинских села (Црне Траве, Масурице или Лужнице), ради продаје или размене за робу широке потрошње. Обично би ту, на улазу у Власо-

тинце, сели да предахну, те је тако неко од њих заборавио буренце. Поп Коста је пришао, подигао га, промућкао и чуо шум текућине. Увукао је мали прст и помиришао. Осетио је мирис и укус ракије.

Обрадован, поп Коста, бацио је поглед небу, подигао је три прста, прекрстио се, говорећи:

„Боже, к`д ми ти даваш, владика и да је света владичица, ништа ми не може !”

Тако се поп Коста поново пропио.

Поп Коста се захваљује Богу

Попадија Мица брани попа Косту код владике

12. ХРИСТИФОР ПОПОВИЋ - ПОП КРИСТА (1864-1952)

Поп Криста је у своје време важио за једну од најугледнијих личности старог Власотинца. Иако са попадијом Јевдокијом - Доком није имао потомке, толико је био ауторитативан да су се и потомци његове браће почели називати „Попакристини“. Својом појавом деловао је ауторитативно, био је високог раста са дугом седом брадом и достојанственог хода.

У свакодневном животу био је познат као врстан пчелар и мајстор за справљање квалитених вина и ракије, зато се у његовом подруму могло наћи пиће као ретко где на другом месту. Но, то је био и добар мамац за његовог клисара Драгутина, о чему говоре наредне анегдоте.

а) Поп Криста и клисар Драгутин

Клисар Драгутин је служио код поп Кристе двадесетак година. Био је млађи од свога попа, а имао је и младу, лепушкасту жену, која је била уочљива свакоме. Деце са њом није имао. Судбина је црквењаку одредила да постане пијаница и аљкава особа, што се његовој лепушкастој жени нимало није допадало, па га је временом и занемарила. Не само у породици, клисар је био аљкав и у вршењу поверених црквених дужности.

Злобници су почели да причају како се поп Криста загледао у клисареву жену, те гласине су долазиле и до клисара, али се он правио да то не примећује. Одушка томе налазио је у поповом подруму са добрим пићем, кога је било у изобиљу.

Једном је поп скренуо пажњу клисару какво пиће ће служити приликом посета неких уважених гостију, његових колега или пријатеља. Нарочито да води рачуна ако је особа са стране, но то је клисару било јасно од самог почетка, па му није требало понављати у свакој прилици.

Тако, једном приликом, дошао је поп Кристи колега из Алексинца, а он је мигом скренуо пажњу клисару да вино наточи из бурета у коме је био црно вино. Клисар се одмах упутио винском подруму, окренуо бурму, али је из бурета чуо само звук ваздуха, што значи да је црно вино било попијено. За тренутак се клисар збунио, али се прибрао и одмах упутио да дискретно саопшти попу да нема више црног вина.

Поп је схватио, протрљао благо своју браду и дао знак да сипа белог вина. Пошто се поп Криста опростио од посетиоца, копкало га је када су успели тако брзо да попију црно вино, па је одмах дозвоао клисара:

„Драгутине, ти се неси скоро исповедаја?!“

Следио је кратак одговор:

„Несам!“

На то је поп муњевито реаговао:

„Клечи, да те исповедам!“

Драгутин је заузео позу за исповест, а поп је преко њега бацио епит-

рахилъ и почео гласом црквеног појања:

„Драгутине... е... е..., Драгутине... е... е.... е, куј попи... моје вино...”
(Понављајући ово више пута).

Пошто се Драгутин није оглашавао, поп се унервозио, збацио епит-рахилъ са Драгутина, уносећи му се у лице овим речима.

Драгутин се за тренутак збунио, али се прибрао брзо:

„А бре, попе, ништа се не чује? Еве, клекни с`д ти, да видиш !”

Сада поп преузима улогу исповеданог, Драгутин баца преко њега епитрахилъ и почиње, гласом црквеног појања:

„Попе, куј јури моју жену... попе.... куј јури...” (Понављајући више пута ово појање).

Пошто се поп није оглашавао, сада Драгутин нервозно скида епит-рахилъ са његове главе, уноси му се у лице, понављајући питање, а поп му одговара:

„Бре, Драгутине, стварно се ништа не чује!”

Догађај се на овоме завршио, њихови рачуни су били изравнати, али не задуго. О томе говори наредна анегдота.

б) Поп Криста и лопов

У православном свету, по црквама и манастирима, уобичајено је да постоји икона Богородице и других светаца, испред којих верници прилазе да се поклонe, да их целивају и, по свом нахођењу, да прилажу новац. Такав је случај и са власотиначком црквом. У своје време њен старешина био је поп Криста, а клисар Драгутин. Од неког времена поп је приметио да парохијани посећују цркву, „целивају” иконе, остављају прилоге, али су они мањи но раније, иако је број посетилаца већи. Одлучио је поп Криста да уходи лопова.

Прва сумња пала је на његовог клисара, зато је одлучио да га провери. Када се једном завршила „повечерња”, и након што је клисар Драгутин обавио звоњаву у звонари, поп се сакрио иза великог стуба носача крова у цркви, а Драгатин је журним кораком ушао у цркву и упутио се право до иконе Свете Богородице. Пришавши, скинуо је шешир, прекрстио се, целивао икону и почео:

„Божја мајко, ја сам сиромаш` , дај ми десет паре за цигаре!”

Притајен иза стуба поп Криста га је прекинуо речима:

„Ја њен син, не допуштам!”

Пошто се изненадио, црквењак се прибрао:

„Ћути, бре, ја тебе не питујем, него твоју матер!”

Потом је себи у браду процедио:

„Узми!”

Покупио је новац, ставио у џеп и изашао из цркве, остављајући пренераженог попа да се прибере.

Скица портрета поп Кристе

У власотиначкој цркви

в) Сове Попакристино и Лепка Буљанова

Софија Поповић, позната под надимком Сове Попакристино, била је жена Захарија - Заке Поповића, а прва сусетка им је била Лепосава Митковић - Лепка Буљанова, жена пекара Божидара Митковића.

Једног летњег поднева, по највећој жеги, сокаком из правца вароши наилазила је Лепка, потоварена са два сифона сода-воде, од по два литра. Кретала се попут патке, што због врућине, што због своје телесне тежине.

На свом прозору, окренутом према хладовини, стајала је, ослоњена лактовима, Сове Попакристино. Нестрпљиво је чекала да јој се приближи Лепка, а затим је почела да је ишчикава:

„Бре, Лепке, за које сецаш тија сифони?“

Лепка јој је одговорила:

„Сове, поштено да ти кажем, овој се мој Бошко нешто заноси, ја си га па чисто пијем!“

г) Зака Попакристин и надничари

Зака Попакристин је био брат поп Кристе, а имао је виноград који је окопавао, обично, крајем маја и почетком месеца јуна. Тако је једном приликом, у спарно време, ангажовао надничаре да му окопају виноград. Надничари су свој посао обављали ревносно, па су, приликом окопавања, наилазивши на „ситно камење“, вадили га и остављали у део винограда који се звао „вада“.

То камење је, касније, изношено ван винограда. Када је дошло време ручку, по највећој жеги, надничари су сели да ручају у хладовини, испод ораха. Но, Заки се учинило да надничари одуговчлаче са ручком, а пред очима су му колале дневнице које је требало да им плати. Зато им се обратио речима:

„Е, ајде с`д, док се одмарате, да изнесете овој камење из лозје?!“

Сове Попакристино и Лепка Буљанова

Зака Попакристин и надничари

13. БЛАГОЈЕ ЗДРАВКОВИЋ - БЛАГОЈА ЦОКА

Скоро цео живот Благоје Здравковић - Благоја Цока провео је као инвалид. Био је кошчат и високог раста, али је одувек био прави боем. Са женом Косаром није имао порода па је већи део времена проводио у кафани. Најчешће је боравио у кафани „Земун“ и у хотелу „Грозд“.

Истина је да је због оваквог живота Благоја Цока додијао Милеви, али ни њему није било лако да по целе ноћи и свакодневно време проводи по кафанама. Имали су у том смислу разумевање једно за друго па су зато многе слабости занемаривали, прелазећи преко пропуста, само да се избегну зађевице и свађе.

У том смислу, а да би отоплио породичну атмосферу, Благоја је предложио Милеви да оду заједно на породичну вечеру у кафану, како би унели топлину у своје односе. Милева је то прихватила. Дотерали су се као за свадбено весеље, а пут их је одвео поред кеја и Власине, у ресторан „Башта-парк“. Амбијент који се може само пожелети. Пријатно летње вече, пријатан поветарац са реке, месечина и оркестарска музика са староградским мелодијама и најлепшим шлагерима нариодне музике.

У ресторану су чувени мајстори мезелука, Даце Лисичко, Младен Ђукалов, уз мајстора за кобасице Коче Кончаца спремно су очекивали госте, па и нашег Благоја Цоку и Милеву Цокину. Уживали су до поноћи. После поноћи Милеви се од гурманлука приспавало, почела је да кидише на Благоју да иду кући. Негде око два сата по поноћи Благоји је досадило Миле-

вино запомагање и мољакање, па јој је одбрусио:

„Па добро Милево, ти ли мислиш да је мене л`ко. Дођем дом пијан пред зору, а ти ми досађујеш: Куде сам се толко задржаја? Е, с`д има да издржиш све, да видиш да ни мене неје л`ко да се сву ноћ борим са шприцери, а к`д дођем ти не знаш које ће ми кажеш!“

Милева је молећиво запомагала:

„Благојо, молим те, одведи ме с`д дом и више ти никад нећу ништа рекнем, све те разумем!“

Тако је, после овога, Благоја био миран од жениних приговарања, све до Милевине смрти. Али, пошто је надживео своју сапутницу, као самац, живот до смрти је провео у власотиначком хотелу „Грозд“, одакле је и спроведен на вечни пут, као прави боем.

Портрет Благоја Здравковића Цокића

Цока и Милева за кафанским столом

14. ДРАГЕ ЛАЈКУЧКА И ПЕРА ШУМАДИНАЦ

Драг. З. Маринковић (како се потписивао у службеним актима Среског суда у Власотинцу) и његов колега са посла Петар Шумадинац (који је за себе је говорио: "Ја сам Шумадинац, отац троје српчади!") имали су плату која није стизала за све оно што је живот захтевао, да се издржава породица са ситном децом, а без имања. Зато су се бавили ситном корупцијом, ситним услугама судским клијенатима, које су вршили кришом од адвоката (писање молби и усмеравања у неким ситним споровима, колико су били упућени, и томе слично), а од њих су добијали у натури, јаја, сир, по које живинче, а ређе ситан мал.

Био је неки прост сељак из села Батуловца по имену Моде. Није имао новца да плати адвоката па се обрео код Драге Лајкучке, да му овај напише кратку жалбу за инвалидску пензију.

Драге је имао намеру да изриља део плаца, да посеје лук, па је једва дочекао оваквог клијента, те му је рекао:

„Ајде, Моде, док ја овде пишем, ти да истераш овој пребојче!"

Јасно, Моде му је изриљао део плаца, а овај му је саставио жалбицу, те су и један и други били задовољни.

А кад је реч о Пери Шумадинцу и Драге Лајкучки њихово понашање се најбоље види у причи која следи и која би могла да понесе наслов: „Перо, увредићеш домаћина".

Та прича иде овако:

Једнога дана чика Драге (како је волео да га сељаци ословљавају) и Пера Шумадинац, по одлуци старешине суда, пошли су да отворе неки службени пролаз у селу Бољару. Путем их је срео стари судски клијент Живан Стојановић Соглав, њихов добар познаник, и по обичају их упитао:

"Госпон Драге, ако Бог да, куде сте се упутили?"

Сложно су му одговорили:

„Овде у Бољаре, да отворимо неки пролаз, него ми нећемо дуго да се задржавамо, а други посао немамо!"

Живан је помислио само онако да их понуди, колико да исаби реч:

„Па, наврните малко куде мене!"

Обојица као да су једва то дочекала:

„Него, ти си голем домаћин и газда, немој да се брукаш сас нас, знаш да смо пешки дошли из Власотинце, спреми нешто да се презалобајемо, ако треба, платићемо!"

Живан је одговорио:

„Оћу, како д`а не, ви сте моји стари пријатељи. Оно, за које су пријатељи него к`д затреба један другоме да се нађе!"

Није прошао један сат, ето их обојица код Живана у његову кућу, у село Црнатово. Живан се заиста показао као добар домаћин: заклао је бравче, као стари домаћин, вино је већ имао у изобиљу, имао је и добар сир, а његова жена је испекла погачу испод вршника. Све је било спремно као за славу.

Добро су се погостили па је дошло и време да крену. Пера, помало страшљив по природи, а и имао је неки вид стида, хтео је да бар, учтивости ради, упита домаћина колико кошта ова гозба. Драге Лајкучка (како је за њега рекао судија Борица Николић, вечито је ишао оштрицом бријача, због ситне корупције у служби и увек је изврдао у задњем тренутку да не буде најурен из службе), тек што је Пера изустио: „Колко треба за овој да ...?“ Драге га је пресекао:

"Не

Перо, не, увредићеш домаћина, не знаш ти ко је Живан!"

Живан је очекивао да нешто и плате, али када је чуо реакцију Драгета Лајкучке слегао је раменима и понизно рекао:

„Не, не треба ништа... све је у реду!"

И тако су се растали.

Скица на тему "Перо увредићеш домаћина"

15. БРАНКО ПРИКИЋ И ДРАГИША СИНГЕР

Бранко Прикић је до Другог светског рата држао кафану у Београду, у Балканској улици, али је за време великих празника (Божих, Велигден, крсна слава) долазио у Власотинце и у својој кући је „крчмио“ пиће. Пошто је пиће служио „на црно“, то су и цене биле популарне. Око њега се обично окупљао сиромашни свет, као пчеле око кошнице.

Пиће је давао и на вересију. Један од његових муштерија био је Драгиша Сингер, који је био тежак на плаћање, а лак на пићу. Једнога праз-

ничног дана прочуло се по вароши да је Бранко дошао из Београда, те се кућа Бранкова, за тили час, напунила гостима. Међу њима је био Пера Катић, који је испричао ову причу, као и Драгиша Сингер.

Једног момента Драгиша је затражио пиће на вересију, а Бранко му је рекао:

„Драгишо, па ти неси платија ни прошло, а сад тражиш поново, не може!?”

Сингер се увредио, јер су присутни прснули у смех, па је припретио:

„Слушај Бранко, ако ми не дадеш пиће, ћу отидем горе у Електрикино, знам куде има јајца од змије, ћу ги донесем и ћу ги побацам овде по твоје шупе, па ће видиш какво ће се накоти!”

Бранко се препао, знао је да овоме памет не фали и да ће претњу остварити, зато му је без даљег поговора одмах дао пиће.

„Ако ми не даш пиће, ћу побацам јајца од змије овде по твоје шупе”

Бранко Прикић и Синиша Сингер

16. ТРАЈКО ШЕЛА И СИНОВИ

На самрти Трајка Шелића - Шеле дошли су му у посету синови Драгољуб Шелић - Даце Лисичко, Ђевабџија и Светислав Славковић - Света Кусур, кројач.

Даце Лисичко је покушао лукавством да сазна од оца где се налазе два дуката, али да његову намеру не открије брат, Света Кусур, зато му се обратио:

„Бато, много си жалостиван, зар не видиш да татко не може да испушти душу због тебе, искочи зач`с да ми каже нешто?!”

Света је знао да је Даце превртљива и неповерљива особа, ништа му није одговорио, па је, гледајући немо у једну тачку, дочекао смрт оца, Тако је Лисичко остао кратких рукава.

Трајко Шелић и синови

17. ЈОРДАН ТАСИЋ - ЈОЦА ЧЕКМИЦАР

Јордан Тасић, прозван је од Власотинчана Јоца Чекмицар, као младић је дошао у Власотинце, ту је засновао породицу и до краја живота је остао у њему. Постао је угледни кафеџија, по природи добрица и шаљивџија, стекао је велики број пријатеља. Испод своје куће у Власотинцу имао је подрум у коме је држао пиће.

Једнога дана, пошто је сипао младо вино „да преври“, десило се да се заглавило зрно грожђа, пролазећи кроз црево којим је требало да струји ваздух за време врења. То је довело до тога да је буре експлодирало, а сво вино је исцурило. Када је Јоцин слуга чуо експлозију отрчао је у подрум, видео призор па се још брже упутио до Јоцине кафане у центру вароши. Затекав-ши Јоцу са Круном да ручају, још од улазних врата, задихан, пови-као је:

„Газда Јоцо, буре прсло, вино је сво истекло!“

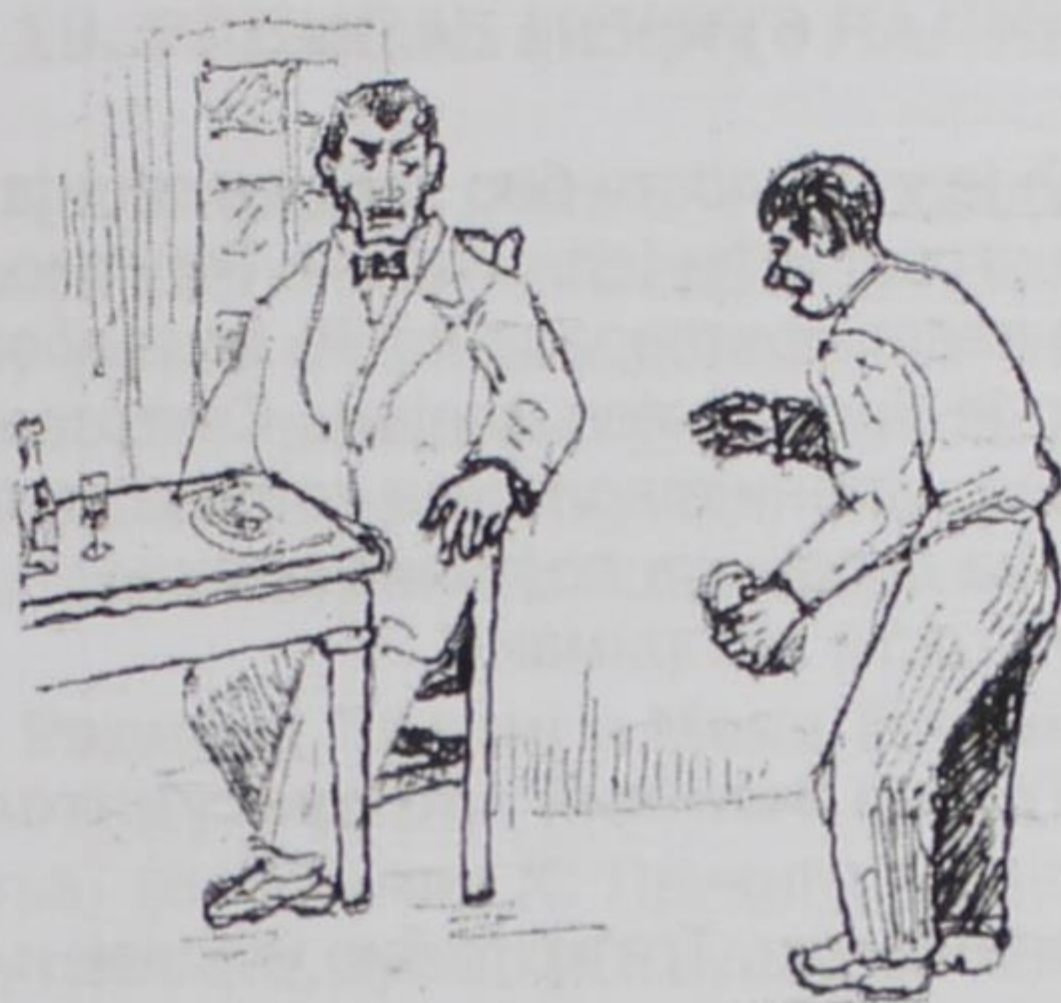
Круна је скочила к`о попарена:

„Остављај све, трчи кући!“

Јоца је смиривао жену:

„Седи Круно, не секирај се, земља дала, земља узела!“

Наставио је на миру да доврши оброк.

Јордан Тасић (Јоца Чекмиџар) и слуга

18. ТРАЈКО К. ВЕЛИКИЋ (1862-1946)

Трајко Великић је важио за писменијег Власотинчанина још у турско доба, па је зато био писар код турских власти. Изгледом је био ниског раста, али особа пуна шеретлука, виспрености и оштроумности. За њега су Власотинчани говорили:

„Од големи ђаволаци неје могаја да порасте!“

Обављао је и посао ћате у општини, у првим годинама по ослобођењу од Турака. Био је општински одборник и председавајући суда општине власотиначке, или, како се онда говорило, био је познат као „пресудитељ“ у мањим споровима. То су спорови у којима је била искључена надлежност среског начелника или судске власти. По опредељењу је био социјалиста, а касније и члан земљорадничке странке и председник општинског одбора у Власотинцу. Оснивач је прве земљорадничке задруге у Власотинцу (1895), а био је и члан Главног одбора ССЗЗ у Београду.

а) Женидба сина Јована

Када је Трајко женио сина Јована, млада је била Лесковчанака из познате фамилије Ђермановић. Договор са младиним родитељима је био да прими 30 гостију на свадбеном весељу, но Трајков пријатељ је довео више од договореног броја. Трајко је то приметио па је стао на улазна врата и почео да броји госте. Када је избројао тридесетог, рекао је:

„Стоп, доста!“

Али, пошто је кум је остао испред улаза, пријатељ га је опоменуо:

"Пријатељу, остаде кум напоље!"

Трајко се одмах обратио придошлим Лесковчанима:

„Јед`н од вас нека искочи, кум да улегне!“

б) Крсна слава

Трајко Великић је у младости био задојен социјалистичким идејама, а познато је да је у његовој кући једно време боравио и Васа Пелагић, те их је обреновићевска власт притварала по 30 дана због ширења тих идеја по Власотионцу. Иако је био задојен идејама Светозара Марковића крсну славу није запостављао, али није волео да то буде са помпом. Зато је једном на улазним вратима дворишта поставио цедуљу:

„Славу славим , гости не примам!”

в) Трајко Великић као пресудитељ

Као што смо напоменули, Трајко је био угледан и правичан одборник општине власотиначке, па је био постављен за Председника суда општине, на којој дужности је провео неколико година.

Једном му је био додељен предмет да разреши питање сумње да је извршено кривично дело силовања девојке. У току испитивања Трајко је посумњао у веродостојност исказа оштећене па јој је предложио, да би се уверио у веродостојност њене оптужбе, да обаве један оглед.

Наиме, Трајко је набавио алку пречника малог прста, затим је позвао оштећену да провуче прст кроз ту алку, коју ће он непрекидно померати лево-десно, испред њених очију. Уколико провуче прст вероваће јој да је говорила истину, у противном пријаву ће јој одбацити.

И поред неколико покушаја девојка ипак није успела да провуче прст кроз алку:

„Е па, не могу!”

Трајку није било тешко да пресуди:

„Е па, да си се отимала, не би те силуваја!”

Трајко Великић и силована девојка

19. РАДИСАВ ИЛИЋ - ЛАЛИШ

Радисав А. Илић је прозван „Лалиш“ према деди по оцу Илији, који је имао узречицу у говору „Лале... лале...“. Родитељи Радисавови, Адам - Дама и мајка Веца били су узорни и озбиљни домаћини и поштовани грађани. За разлику од њих, њихов син Радисав био је у детињству несташан, а у младости неозбиљан, такорећи све до смрти. Али, био је увек насмејан и ведра духа. Своје догодовштине ми је лично испричао, те их овде преносим.

а) Радисав Лалиш и Мане Тотошкин

Васта Штркља (Властимир К. Прикић) је био хазардер и коцкар, једно време, између два рата, држао је и куплерај. Једном приликом је подстакао Радисава Лалиша и Мане Тотошку да за ситне паре стресу гране црног дуда испод кога је требало да прођу сватови и млада, у коју се био загледао, али га је она одбила.

Подстакнутима није требало поновити два пута, поготово што им је обећао новац, одмах су се дали на посао. Дудово дрво је било преко пута Лалишове куће. Попели су се и чекали сватове и младу. Када се млада наша испод разгранате крошње црног дуда стресли су гране. Дудинке су падале на земљу, а младина хаљина се претворила од потпуно беле у модру боју. Мане и Лалиш су се сјурили низ гране и дали се у бекство, али их је сустигао кочијаш те их је бичем тако ишибао да неколико дана нису могли да устану из постеље.

б) Радисав Лалиш и Копе Бучкин

Прокопије Живковић - Копе Бучкин је био први сусед са двориштем Лалиша. Несташни Лалиш је непрекидно посматрао деда Копе и баба Катуну, како остарели проводе старе дане сами у кући. Једном је Лалиш спазио да се Копе слубом попео на салач, да скине сено за стоку. Пошто никога није било у близини, Лалиш је притрчао и склонио слубу, а затим сео у хладовину и чекао да се деда Копе појави.

Када је Копе видео да је слуба склоњена почео је да га преклиње да врати слубу, како бих могао да сиђе. Но, Лалиш га је уцењивао, тражио му је „банку“, и тек када је Деда Копе подбацио новац Лалиш је поставио слубу на своје мести и побегао.

Другом приликом, било је суво и без снега зимско време, а Лалиш је набавио џак од јуте, намокрио га, попео се на кров и увукао га у оџак. Дим је због зачепљења оџака почео да се враћа у кућу, а деда Копе и баба Ката су били приморани да истрче из куће, због несносног дима.

в) Ћаскање уз мангал

Занимљиво је Лалишу било и понашање старијих комшија који су се окупљали у Јанићев дућан, који се граничио са његовом кућом. Наиме, не-

колико њих из комшилука, као што је Тома Цветковић, Урош Јанић, Ратко Зунзар и други, у хладним данима у Урошовом дућану су се окупљали око мангала и ћаскали о разним стварима, најчешће о политици. У честим расправама знали су толико да се унесу да не примећују шта се дешава у њиховој непосредној околини.

Лалишу је пала идеја да купи барут у фишеку, па да се попут мачке пришуња и да барут сасипе у мангал. Тако је просуо барут, а нагла ватра их је све опажарила, осмудила, и док су се они присебили Лалиш је путем муње побегао и избегао батине.

г) Лалиш и Панта Пурјаков

Пантелија Пурјаковић, познатији као Панта Пурјаков, био је старац са негованим брковим. Уживао је да се нагрева на сунцу, седећи на столици испред дућана свога сина, а, као по правилу, увек при томе и задрема. Лалиша је пут, од куће до плажирања у Власини, водио поред дућана Пантиног сина. Пошто је схватио да Панта ужива у својим брковима, а затекао га је да дрема, док никог није било на сокаку, као мачка приближио Панти и палидрвцем му запалио брк и побегао.

Панта се пренуо из сна, угасио припаљени брк, па опазивши Лалиша, који се уз смех удаљавао, пошто му није могао наудити, прекрстио се и рекао:

„Синко, да бог да, до века да си такав, а не да си домаћин!”

д) Школовање у Врању

Претходне приче су довољне да укажу на какве је све муке Дама, Лалишов отац наилазио код комшија и пријатеља када му је син био овако несташан. Због овога, он је решио да га да на школовање, али што даље од куће, очекујући да ће нова средина утицати да се промени и да буде озбиљан. Зато је одлучио да га упише у школу у Врање.

Радисав се у прво време опирао да иде тако далеко у школу, али је на крају морао да пристане. Отишли су заједно возом до Врања. Отац га је уписао у школу, пронашао му је и стан у приземљу неке куће, а затим се упутио назад у Власотинце. Међутим, Адам још није ни отишао до станице, а Лалиш је прескочио преко прозора собе и утекао. Увукао се у сточни вагон који је путовао у правцу Лесковца, а из вагона је сишао у Грделици. Из Грделице је пут наставио пешице, да би у Власотинце стигао предвече. Попео се на салач и ту преспавао.

После неког времена и његов отац је стигао кући, аутобусом. Пошто Дама није знао да се Радисав вратио, сав озарен и расположен причао је Веци како га је оставио у Врање и да ће се сада мало смирити од његових несташлука. Веца је са зебњом чекала да Дама предахне, да му саопшти да је Радисав пре њега дошао кући и да сада спава на салачу.

Када је Дама чуо да је Радисав пре њега стигао, запрепастио се, лупио се по челу шаком и затражио чашу воде са шећером. Али, пошто више није имао снаге, одлучио је да га не дира до сутрадан, да тамо пре спава, а сутрадан ће видети шта ће и како ће са њим. Дама је био упоран, успео је некако да се избори да Радисав заврши учитељску школу, тако да је једно време био једини школовани музичар на виолини у Власотинцу.

Дремљиви Панта Пурјак

20. АЛЕКСАНДАР ПЕЧЕНКОВИЋ - ЦАНЕ ПЕЧЕНКОВ

Цане Печенков је био столар, уже занимање му је била израда погребне опреме. Као и сваки ситни занатлија и Цане је био увек у проблему са зарадом, а тиме и са плаћањем пореза, па је стога користио сваку прилику да се Пореској управи жали на висину пореза. Поред тога ни са муштеријама није ишло глатко, али како је и сами живот непрекидна борба са проблемима, то је Цане проблеме решавао на свој начин. О неким од њих говоре наредне анегдоте.

а) Цане Печенков и муштерија

Једном приликом је дошла у Цанетов дућан муштерија из неког планинског села да купи „мртвачки сандук“ због смрти оца. Цане му је показао неколико, али се муштерија размиљала без одлуке. Пошто је дуго размишљање муштерије почело да иде на живце Цанету, он се, изнервиран, испружио на под дућана колико је дугачак, а био је изразито високог раста, па, иако није познавао умрлог, рекао је:

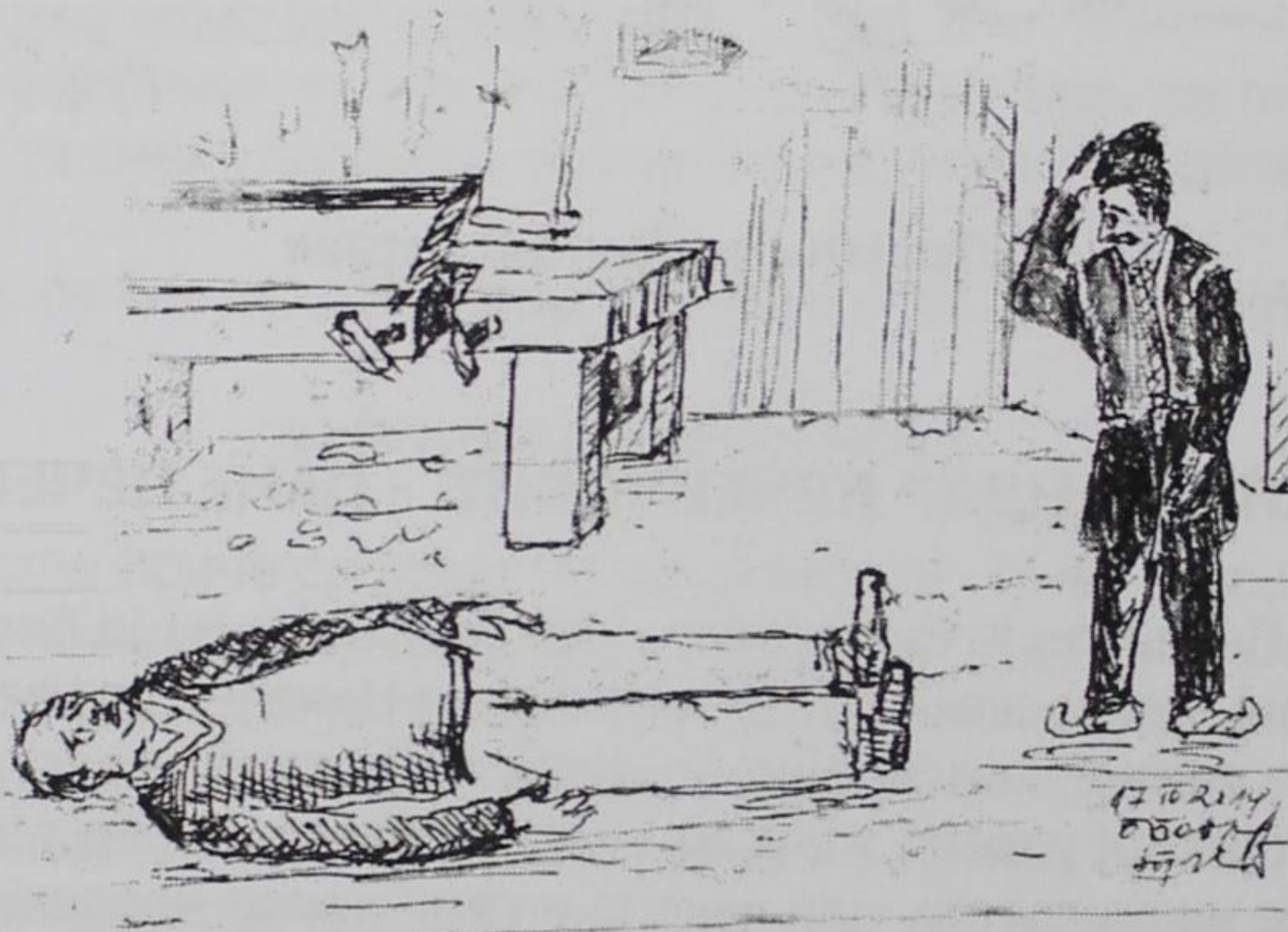
„Ако за мене неје малечак, неће да буде ни за њега !“

б) Цане плаћа порезу на вашару

Цане је, као што је поменуто, био нека врста ситног занатлије, промет у радњи му је био скроман, самим тим и зарада, али порез је морао квартално да се плаћа. Због овога је био озлојеђен на пореску политику државе, па је одлучио да свој бес искинали на чиновнике пореске управе на сам дан одржавања вашара у Власотинцу.

Наиме, тога дана остале занатлије весело трљају руке у очекивању доброг промета и зараде, али они излажу робу широке потрошње, а јадник Цане је принуђен да чека неког да умре тога дана, те да се његова родбина појави. Озлојеђен због овога, решио је да свој бес искинали на шефа пореске управе у Власотинцу. На дан вашара, из дућана се упутио право до његове канцеларије, јер су га порески извршитељи, неки дан раније, посетили и извршили попис због неплаћеног дуга. Спазивши шефа заваљеног у страну фотељу, још од врата повишеним тоном му се обрати:

„Еве ви паре за порез. Данас је вашар, па те ја питујем `оће ли неки данас да купи мртвачки сандук? Неће, јасно ви је, а порез тражите!“

Цане убеђује муштерију

21. МИЛАН МИЛЕНКОВИЋ ЧУЉКО

Милан Миленковић Чуљко је био цигларски предузимач, поседовао је циглану у Аранђеловцу. Бугари су му, за време окупације у Првом светском рату, одсекли део увета те су му Власотинчани наденули надимак „Чуљко“. Милан је иначе био стасит, лепог физичког изгледа, плавих очију, седе косе, али и веома интелигентна и умешна особа. Био је демократа и председник власотиначке општине.

Био је штедљив, а његов син Љубисав, насупрот њему, био је трошалија. Као млад човек био је склон проводу и свему што младост са собом захтева и носи. Отац је отезао са џепарцем, зато је Љубисав смислио како да га надмудри и да дође до тако жељеног новца. О томе говори следећа прича.

Радња приче се дешава на циглани у Аранђеловцу. Љубисав, седећи на сточици, док је отац Милан спавао, размишљао је како да дође до хиљадарке. Пала му је идеја да посипа оца да се умије када устане, а знао је да у џепу од кошуље увек држи неки износ новца, те да искористи прилику, док се Милан брише пешкиром, да му не приметно извуче новац из џепа. После неког времена Милан је устао из кревета и, на већ уобичајен начин, позвао младића, свог радника, да га посипа да се умије по лицу. Љубисав је стао између њих и рекао раднику:

„Не ти, сада ћу ја да га посипам!”

Милан се изненадио, али било му је драго да се син профинио. Тако је Љубисав искористио прилику и извукао потребну новчаницу, те су тога тренутка били су задовољни и отац и син, свако на свој начин. Није нам познато како је касније Чуљко реаговао.

Син Љубисав и Чуљко, јутарње поливање свежом водом

22. ДУШАН ХАЏИ СТАМЕНКОВИЋ - ЉУПЧЕ САЈЦИЈА

Душан Хаџи Стаменковић је био сајџија, али се у позним годинама одао алкохолу и у таквом стању је досађивао и породици и околини. Због љубави према алкохолу прозван је „Љупче Сајџија”, јер се бавио часовничарским занатом. Његова жена Мирослава - Мира предавала је француски језик у Грађанској школи.

а) Љупче прекида седницу наставничког већа

Једном приликом Љупче је био ђефлаисан, али није био потпуно пијан, па, како код куће није затекао Миру, упутио се право у школу. Питао је служитеља где му је жена, он је рекао да је на седници, али му није дозвољавао да прекида њен рад. Љупче га је, просто речено, на силу гурнуо у страну и ушао унутра. Када га је Мира спазила почела је да се, од стида, скрива иза својих колега, али ју је Љупче спазио:

„Миро, полази дом, а они нека седију сву ноћ у школу. Ја жену несам узеја да држи седнице, него дома да ме чека!“

б) Боемски манири Љупче Сајџије

Када би се Љупче напио имао је један лош обичај, сакупио би све чаше са стола, увио би их у чаршав, бацио све то на под и газио, ломећи стакло под ногама.

После оваквог скандала сву штету је кафеџији плаћао без поговора.

Душан Хаџи-Стаменковић - Љупче сајџија

23. ЦИЛЕ ОРАШАНИН И ЛИМЕ ЧУЧКА

Велимир Стаменковић, познат под надимком „Лиме Чучка“, важио је за тврдицу, а Василије Петровић, из Орашја, био је познат под надимком „Циле Орашанин“, али и као алкохоличар. У то време по таквом гласу је био познат и Миле Содаџија. Познато је било и да су Циле Орашанин

и Миле Содација свакодневно били у друштву, да су често мењали локале због пића, па су навраћали и код Лиме Чучке, који је пиће крчмио код своје куће.

Лими је одговарало да се код њега окупљају уживаоци вина и ракије, јер то му је био добар допунски извор прихода, а Циле је имао и још један разлог да долази код њега. Наиме, удварао се Лиминој жени, која је била млада и лепа. Лима је био трезвењак и приметио је непристојно понашање Цилета према својој жени, обзиром да је запазио да јој се удварао. Међутим, није хтео да изгуби муштерије те је постао опрезан. Како је Лими нестала ракија, а Циле је то приметио, инсистирао је да Лима одмах набави ракију. Лима је, пре изласка из куће, закључао врата собе у којој је била његова жена, а кључ је понео са собом. Чим је Лима изашао, Циле је почео да лупа на врата Лимине жене:

„Не могу да ви отворим, Лима је однеја кључ!”

Циле јој није веровао па је ласкаво променио причу:

„Па добро, донеси нам нешто за мезе!”

Лиминица се правдала:

„Стварно ме закључија!”

Лима је донео ракију, а Циле је био нерасположан, али се тада добро напио, како би бар са те стране тога дана био задовољан.

24. МАЈСТОР СТАНИСКО

Мајстор Станиско је био родом из црнотравског села Градска. Реч је о горштаку, човеку пуног мудрости и ведрине, али који није имао среће да се његова деца поштују. Цео живот су провела у расправама, свађама, прегањању преко судова, и то, углавном, због имовине у селу, која и није била од неке посебне вредности. Имао сам прилике да као судија Општинског суда у Власотинцу поступах по предмету где су странке биле Станискови синови Мића и Вуча, а у питању је била деоба шуме.

Пошто је спорно питање изискивало идентификацију од стране геометра и премеравање на терену, то смо се са Станиском нашли на једном пропланку, где смо сачекали да геометар да свој налаз. Станиско је седео на једном овећем камену, а ја сам се испружио по мекој трави. Станиско, осамдесетогодишњак, крепак старац, био је замишљен. Имао је дугачке а танке бркове, видело се да их је са љубављу неговао и да је уживао у њиховој лепоти. Обратио сам му се жаргоном његове средине:

„Газда Станиско, јако си ги усврдлил!”

Окренуо се према мени и мудро рекао:

„Е, госпо`н судијо, и мачка има бркови, али нема памет у главу!”

Мајстор Станиско

25. СОЋА ПУЛАЛИЈА

Сотир Пљаскић, познатији као Соћа Пулалија, живот је провео у самоћи, поштено живећи у својој кућици. У ствари, живео је у собичку са нешто нужних ствари у њему, неопходних за склањање од невремена, иако је кров прокишњавао са једне стране. У кишно време је морао да подмеће судове да сакупља воду, како се не би разливала по кући. Није се женио, па је живео као вук самотњак. Једина мана му је била што, када се напије, обично пева, а када наиђе кући и дође испред капиџика, потребно му је неко време да се „удене“ да би ушао у двориште. Вероватно му се у тим тренуцима капиџик причињавао са дуплим вратима. Овај проблем је као несташни дечко приметио Раде Бајић, па га је провоцирао:

„Сам... сам...!“

Ове речи су доводиле Соћу Пулалију до избезумљености, јер оне подсећају свакога на прве дане, када дете треба да прохода, када се подстиче да се опусти, како би проходило. Соћа би се толико изнервирао да је губио концентрацију, понекад би и пао, да се после тога једва подигао.

Но, са временом је и он схватио да не би требало да чини нагле покрете на провокације, као што је она напред наведена. Зато, када би дошао испред капиџика, привремено би се смирио, а затим је одједном улетао у двориште, као метак.

Соћа Пулалија

26. МЛАДЕН ЈАВОРАЦ И МАЈКА

Унук славнијег деде, имењака, храбро погинулог на Косовици (1877) у своје време био је пијаница. У таквом стању увек се присећао своје жене Цвете. Пролазећи сокаком увек је певао исте рефрене, у којима се помиње њено име из познате народне песме „Ој Цвето, Цвето, Цвето калушо, срце и душо!“

Комшије су му се подсмевале, па су га и намрзеле, и њему у инат сковале су риму:

„Младен Јаворац голем је магарац,
има жену Цвету што му рађа псету!“

Његова мајка је, у већ поодмаклим својим годинама живота, била излапела. Прича се да се једном приликом, између Младена и његове мајке, водио овакав разговор:

„Младене, како беше, куј је постар од мене и тебе?“

Младен јој је одговорио:

„Ја, мајке !“

Мајка је додала:

„ И ја такој мислим да је!“

27. БОЖИДАР МИТКОВИЋ - БОШКО БУЉАН

Божидар Митковић је прозван Бошко Буљан. У старом Власотинцу био је познат као један од најбољих пекара, посебно по справљању бурека и симита. Чувен је био његов хлеб печен „на плотну“, буковим дрвима.

Остало је упамћено његово мамљење муштерија на симите: „Врући... врући... па се чуре, ајд још мало па нестало!“

Пекар Бошко Буљан

28. МИЛАН Л. НЕШИЋ - ЧИКА МИКА (1886-1970)

Милан Нешић је син Лазара Нешића, среског начелника у Зајечару и Власотинцу. Био је професор Грађевинског факултета у Београду и председник београдске општине (1936).

Уживао је у шприцерима и речним раковима. Ракове му је у Власини ловио Димитрије Ђикић - Мита Костин, јер је Чика Мика одседао код своје сестре Милице, познатије под надимком Милче, која је становала код Косте Џуџиног, Митиног оца.

Као успомену на дане младости, у крају где је долазио код своје сестре Милче, чика Мика је пројектовао кеј на десној обали реке Власине. Данас је тај простор понео његово име. Уживао је у шприцеру од сода-воде и власотиначке „Племенке“. Ово пиће је практиковао не само док је боравио у Власотинцу већ и када би одлазио у Скадарлију. За време једне такве сдељке у Скадалији новинар „Дуге“ Влада Станимировић, са којим се дружио, сковао је следеће стихове:

„Наш је Милан славан по научном раду,
многом селу, многим граду, било брдо или раван,
он пијаћу воду створи, довлачи је из даљина,
али њега жеђ кад мори, више воли чашу вина.“

Милан Нешић

29. ХАЏИ ТОМА МАНИЋ (1870-1954)

Тома Манић је широј јавности био познат под именом Хаџи Тома Манић. Био је власник и главни уредник новине „Српско Косово“. У овом листу је имао посебну рубрику „Из чика Томине торбице“, где је објављивао мудре изреке које је сакупљао .

У селу Бољару, на јавној чесми, на десној обали реке Власине, уклесане су ове његове мудре речи :

„Не живи се сто година,
а грех је умрети
а у народу, као опште добро,
ничим не допринети!“

Из „Чика Томине торбице“ преносимо и ове мудрости:

„Књига без илустрација је исто што и башта без цвећа!“

„Највећи број људи ради за садашњост, а само њих неколико ради за будућност!“

За несебичан рад између два светска рата на пољу ширења и развоја српске културе, одликован је орденом „Југословенске круне V реда“.

Хаџи Тома Манић

30. ВЛАДА К. ИЛИЋ МУМЏИЈСКИ (1882 - 1954)

Влада Илић, најмлађи син Косте Илића Мумџије, завршио је текстилну школу у Љубљани, а текстилни факултет у Ахену. Говорио је неколико светских језика, а када је постао градоначелник Београда (1936) допринео је модерној изградњи Београда. Почео је и градњу Новог Београда, а у његово време изграђено је много објеката у Београду и 300 врт. Помогао је власотиначке соколце комплетном опремом, гимнастичким справама за соколану, а поклонио је и комплетну опрему за гимнастичаре.

Када га је посетила делегација соколаца Власотинчана и пожалила му се да богатији трговци не желе да донирају новац за завршетак Народног дома (1929), предложио је делегацији да набаве мермерну плочу у којој ће исклесати имена свих донатора, али и оних који нису желели да помогну изградњу, те да их назову злотворима. Када се за ово прочуло по Власотинцу, прилози су почели да притичу и зграда је убрзо била завршена.

Влада К. Илић - Мумџијски

31. ХРИСТА С. КРАЈИНЧАНИЋ - КРИСТА СПАСКИН

Криста Спаскин је био син богатог оца, бавио се трговином, а држао је и кафану „Српски краљ“ са братом Ћиром. Једна од најстаријих кућа у старобалканском стилу, у Власотинцу, била је кућа његовог оца, у којој су живели родитељи и браћа у породичној задрузи. Остала је позната под називом „Спаскина кућа“.

Криста је био први председник управног одбора најстарије власотиначке банке, познате под називом „Власотиначка задруга“ (1895). Био је међу најактивнијим Власотинчанима свога доба у свим ондашњим друштвеним збивањима. Зато је за нас овом приликом интересантна, са етнолошког становишта, једна анегдота из времена његове женидбе. Из ње се види један обичај прве брачне ноћи, познат под називом „Грејана ракија“. Прочуо се по старој власотиначкој чаршији, па је дуго био предмет причавања.

Стари Спаска, отац Кристин, био је угледна личност старог Власотинца. Узгред, био је и први председник власотиначке општине, одмах по одласку Турака (1878). Зато је, у време организације свадбеног веселја за свога сина, настојао да тај догађај буде од прворазредног значаја, да у томе не буде никаквих пропуста, и да протекне онако како одговара угледу самог домаћина.

У том циљу, Спаска је одредио сина да буде одговорна особа за точење пића у породичном подруму, као и да се служење хране одвија на примеран начин. Како је у подрумској просторији било свакојаког печења, хране, пића (белог и црног вина, ракије), то је створило такав мирис да се јунаку ове приче, Кристи Спаскином, смучило, па је и повраћао.

Због ове тренутне слабости прве брачне ноћи није био „способан“, али својој изабраници Агнији Агни Црниловој, ћерки Николе и Милице Црнилове, рекао да о томе никоме ништа не говори.

Према древном обичају, свекрва је после прве брачне ноћи обишла сина и снају, да провери да ли је снаја била непорочна! У случају да је била невина особа, слала се грејана ракија младиним родитељима, у супротном случају, снаја би се натерала да помете дворише младожењине куће и да сметено баци према кући својих родитеља, уз речи:

„Све што је лоше нека је у кућу на моју мајку!“

Као што је наговештено, свекрва није имала разлога да шаље грејану ракију Агниним родитељима, а то је, за ондашње прилике, била брука и велика срамота за младине родитеље. Но, без обзира на све ово, пошто се, поново по древном обичају, први дан након свадбе младиним родитељима обавезно „врћ`ају гости“, то је свекрва наредила снаји да обуче венчану хаљину, а затим је позвала неколико жена из своје најближе родбине да оду до младиних родитеља, „на доручак“. Чим су се појавили, а свекрва није Агниној мајци предала кондир са грејаном ракијом, Милица се, увређена, повишеним тоном обратила Спаскиници:

„Пријо, камо гу ракија за моју ћерку?”

Спаскиница је одговорила :

„Неје ти заслужила ћерка за тој!”

Милица као попарена рече:

„Како је могла да не заслужи моја ћерка к`д сам гу к`о гугутку у кавез чувала!?”

Спаскиница је била неумољива, а дрска:

„Раздртан ти кавез бија!”

Милица, огорчена, полетела је према прији, ухватиле су се за косе, настала је вриска, туча, а када је то чуо Никола Црнил, улетео је и громким гласом подвикнуо:

„Што је тој, ја битку у моју кућу нећу? Напоље сви из куће!”

Стара Спаскиница се покупила, те су се заједно са младом и осталим женама вратиле Спаскиној кући. Када је Криста чуо за овај инцидент, отишао је код своје мајке и објаснио јој стварно стање. Она се узнемирила, млада је била повређена и увређена, а односи између свекрве и снаје су се пореметили.

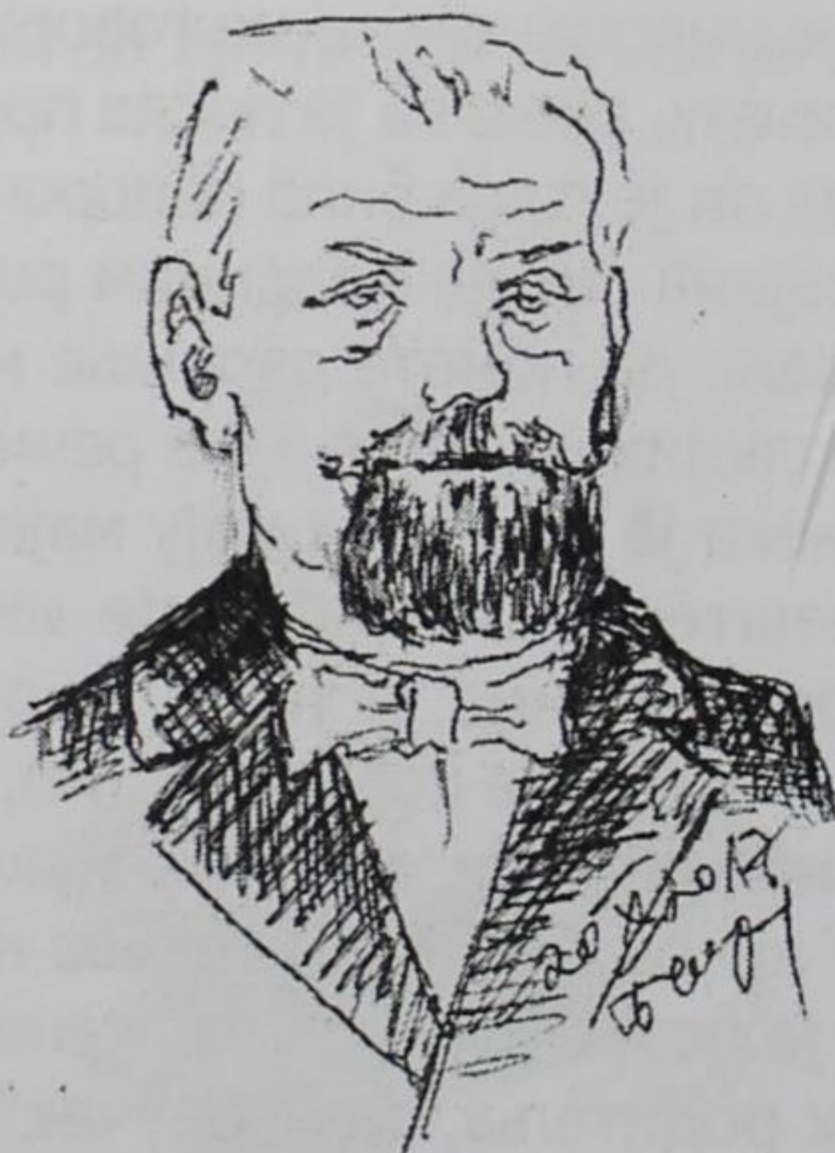
Када је стара Спаскиница женила другог сина, Ђиру, млада је била Цаца Борнодолска. Да би некако изгладила претходни случај, одлучила је да и родитељима нове снаје не шаље грејану ракију. Но, када је Стојилко схватио да време пролази а пријатељи им не шаљу ракију, узнемирио се, па је нервозан пришао Марији, чак и са намером да је удари песницом:

„Такој ли се чувала ћерка?”

Срећом, тада, на њиховом кућном прагу појавио се Спаскин слуга:

„Не свађајте се, код мојега газду је све добро и весело, грејану ракију не шаљу, али имате проздравље!”

Тек после ових речи Стојилко се смирио и породични живот је настављен у најбољем реду.

Христа С. Крајинчанић - Христа Спаскин

32. РАДОМИР С. АНТИЋ - РАДЕ ДУЋА

Раде Дуђа је био помоћни радник у власотиначкој болници. У говору је често употребљавао узречицу „знаш“, и по томе је био познат по целом комшилуку. Али, то је свима било симпатично, тако да нико са њим није терао спрдачину због овога.

Његов добар пријатељ и саборац у пићу био је Миле Куска. Једном приликом, у време летње врелине, седећи испод крошње дуда, поред пута који води за Лесковац, Раде Дуђа и Миле Куска су уживали у чистом белом вину. Путем до своје куће пролазио је њихов комшија Благоја Цока:

„Комшије, ладујете ли, ладујете?“

У једном гласу су му одговорили, а Дуђа, посебно:

„Еве, причешћујемо се сас племенку, знаш!“

Благоја је додао, улазећи у своје двориште:

„Ако, ако, такој и треба, и заслужили сте!“

33. ЋИРА МИЛЕНКОВИЋ - БАЈА ЋИРА

Овај симпатични старчић био је родом из црнотравског села Дарковца, а у Власотинце се доселио са породицом раних педесетих година, када се формирало ГП „Црна Трава“. Пошто је родом из неимарског краја, а директор предузећа је постао његов рођак и завичајац, Стојча Илић, то га је поставио за пословођу. Иначе, Баја Ћира је волео да збија шале, посебно за Добривојем Поповићем Допчом, па су из њихових раговора настале многе приче, од којих овде помињемо две.

а) Баја Ћирин вагрес

Једном приликом мајстори су изводили земљане радове, а када је требало да се одмери „вагрес“, Баја Ћира им је поредложио да вагрес одмере у облишње дрво. Међутим, када су почели да стављају оплату ради бетонирања темеља, ово дрво им је сметало те су га исекли.

Али, када је требала да се одреди висина бетонске плоче вагреса није било. Дошао је Баја Ћира и почео да виче и да приговара како нису смели да „секу вагрес“. За ово је чуо и директор, а чим га је Баја Ћира спазио сакрио се и целог дана није смео на очи да му се појави.

б) Баја Ћирин просек

У разговору са Баја Ћиром повела се прича о животном добу и годинама, па се и он пожалио како га снага издаје:

„Еве, ја и мој унук имамо у просеку најбоље године, али смо и ја и он неспособни. Он има 5, а ја 65 године, али ни ја не могу, нити па он нешто може!“

РЕЧИ СТАРОГ ВЛАСОТИНАЧКОГ ГОВОРА

А

Арбија – шипка за чишћење или пуњење пушчане цеви

Арно – угодно, добро

Б

Бадавџије – беспосличари, нерадници, ленштине

Баир – без заштите, препуштање стихији и случајности

Бекријање – пијанчење

Бећари – неочењени људи, устаници Петра Петровића Стреље

Благоја Цока – Благоје Цокић-Здравковић

Бричити – бријати

Б`чве – бачве, бурад

В

„Вр`ћање гости“ – обичај првог дана након венчања када су женски сродници младожење одлазили у посету родитељима младе

Г

Голем – велики

Грбина – леђа

„Грејана ракија“ – прва брачна ноћ

„Големи ђаволаци“ – препреденост

Гу – је, њу

Готовити – уважавати, поштовати

Д

Даце Лисичко – Драгољуб Шелић

„Дедин“ – узречица Николе Црнила

Доушник – сарадник полиције, подказивач

Е

Ега – очекивање да се деси, ваљда

З

Загубити – изгубити, затурити

И

Илтимзиџија – порезник у турско доба

Ич – ништа, нимало

Ј

Јутре – сутрадан, сутра

Јучер – јуче

К

„Какво је овој с`д!?” – шта је ово, шта се одједном деси

„Карати се” – свађати се

Киван – љут као гневни Ахилеј, срдит

Клисар – црквењак

„Космата ручетина” – маљаве руке, снажна особа

Компањони – другови, пријатељи

К`о – као

Коче Конч`ц – Коста Јовчић

Криста Мирков – Криста Мирковић

Кровињара – чатмара, чији је кров покривен сламом или високом травом

Куј – ко

Л

Лег`н – лавор

Ломотити – брбљати, неразговетно причати

Лозје – виноград

Л`сно – лако

М

Малецак – низак растом, мали

Миле Куска – Миливоје Петковић

Милан Мотравац – први срески лекар у Власотинцу по одласку Турака, пореклом Чех, а када је крајем прошлога века премештен у Лесковац тамо се оженио и преиначио презиме у Моравац.

Миндерлуци – у турско доба дрвени сандуци или купе поређани поред зида собе, прекривени чаргама или ћилимовима висине до пола метра.

Младен Ђукалов – Младен Ђукаловић

Млого – много

Н

Накуд – у ком правцу, куда

Напрајити – направити, сачинити

Неразбирати – неразумети

Никола Мандрда – српски хајдук, јунак Карађорђево Србије код Делиграда, а и кнеза Милоша у Јагодинској нахији

„Нека искочи!” – нека изађе

О

Одметнути – побунити, дићи на устанак

Озорљив – прек, средит

Оплени – опљачкати, нанети зло

Опор – неразумљив, самовољник

„Отимати се“ – опирати се, бранити се, супростављати се

Оточ – малочас, пре неколико тренутака

„Отркаљати се“ – откотрљати се

Ошамућен – несвесно стање

П

Петар Мумџијски – један од петорице синова Косте Илића Мумџије. До завршетка Првог светског рата у Власотинцу је имао „платнару“ на локацији данашњег хотела „Земун“, а након завршетка тог рата преселио се у Лесковац, где је са млађим братом Сотиром отворио фабрику текстила познату млађим генерацијама под називом „Зеле“. Један је од највећих донатора изградње Народног дома у Власотинцу и саборне цркве у Лесковцу.

Петар Стреља – у идентификацији овог најзначајнијег власотиначког јунака из времена Карађорђево Србије прихватили смо мишљење др. Сергија Димитријевића /в. „Стреља“, Народни музеј Лесковац, 1954/, да му је име Петар а не Илија, јер је засновано на архивској грађи, а детаљније је образложено у мојој књизи „Историја Власотинца и околине“ / в. књига. 1, 2012, с. 27, маргина под 75/.

Полицаја – назив за полицајца у време Обреновићевске Србије, патролџија

Поп Душко – Душан Он. Поповић, свештеник у Власотинцу, Врању и у цркви „Св. Марка“ у Београду. Оставио је необјављени рукопис „Борба Власотинчана за ослобођење од Турака“. То је био први покушај да се историја старог Власотинца прикаже на један детаљнији начин.

Посипати – поливати, помоћи другом да се умије у старо време када није било водовода

Поскање – биштење, чишћење од бува

Постар – старији

Потоњи – доцнији, каснији

Претакати – пресипавати. Овде се у једној анегдоти узима у преносном значењу. Наиме полазећи од тога да су стари Власотинчани „претакали“ тек преврело вино у време првог мраза и када је небо ведро, да би вино постало бистро и добило леп изглед, непрекидним низом захватања и пресипања вина из једног суда у други, настајао је специфичан звук овакве операције, тако да је захватање отпадне воде у подруму Гире Прикића навео газда Проку Црнила да укаже на мукотрпни и непријатан посао свог првог суседа, али у причи која је овде дата уз подсмех.

Причешће вином – додавање флаше вина из руке у руку ради пијења.

Пропасник – пропалица, ништак

Р

Раде Дуђа – Радомир С. Антић
Раздртан – разбијен

С

«Сас нас» – са нама
Свуноћ – целе ноћи
С`г – сад, сада
Сејмени – турска коњица
Сецати – вући, носити терет
Сида Грчки – Исидор Т. Митић
Скутача – кецеља, рекла
«Слаба вајда!» – без вредности, без реултата, без користи
Слопта – свежањ новца

Т

«Таква и таква работа» – овакав је случај
Татко – отац, тата
«Тешке букагије» – оков за робијаше
Тоја – то, те
Тоша Сеизов – Тодор Сеизовић
Трнакоп – копач, будак

Ћ

Ћифта – тврдица
Ћошка – забачени део зграде, угао сокака

У

«Усврдлил бркови» – неговни бркови увијањем крајева

Ф

Фала – хвала

Ч

Чвркнути – лупити, ударити
Ченгија – метал који се лако окреће
Чучкини – породична задруга Душана Стаменковића-Чучке у селу Орашју

Ц

Цедуљче – цедуљица, парче папира
Целивати – љубити
Цимента – лимени /плехана/ суд за захватање текућине сличан шољи, али већих димензија

Ш

Шерет – бистар, оштроуман

Шићер – шећер

„Шће буде!?” – шта ће бити

Шћу – шта ћу

ТКАНИЦА ВЕДРИХ РЕЧИ

Познавати самога себе велики је корак ка знању – древна је мудрост које се придржавају сви који би да „пораде на себи“, односно да буду „на ползу и равнаније своме отачеству“. По свему судећи била је то идеја водилца и Радивоја Б. Прикића, аутора ове интересантне књиге, која ће, сигурни смо у то, привући велику пажњу поштовалаца завичајне историје.

Велике идеје и значајни подухвати имају корене у свакодневном животу „обичних људи“, у њиховој борби за задовољавање основних животних потреба, у намерама да се сачувају темељне породичне вредности, у труду да се буде бољи и успешнији у послу који се ради. Какви смо у односима са најближима такви ћемо бити и према „својему национу“, тако ћемо и своје потомке васпитавати.

И сам у мисији служења своме роду, коју је сам себи задао, Радивоје Прикић, који са поносом уз своје име додаје и средње слово, тј. почетно од имена свога оца Борислава, разумевајући значај прошлог упустио се овим делом у расветљавање историје Власотинца на посебан и изузетно занимљив начин – кроз кратке приче шаљивог карактера. Настављајући започето дело свога оца он је записивао анегдоте, изникле из свакодневног живљења Власотинчана, од почетка 19. века, од Стреље Петровића и Станка Бојаџије, до, рекли би смо, недавно, до Христифора Црниловића и Милана Нешића.

Те непрекинуте, двовековне нити смеха, радовања, случајних или намерних шеретлука, уз које, неизоставно, иду упредене и нити туговања, плакања, надања... чине тканицу која се зове Власотинце. Некада сивим, некада живим бојама ишарале су оне и дале посебност нашем месту које, не само ми, сматрамо посебним по много чему, а првенствено по његовим житељима. Јуначним, пркосним, поносним, непокорним, али и дружељубивим, гостољубивим, насмејаним, шали склоним.

Како се волело и болело, како се гостило и постило, како се частило и кастрило... све је то калеидоскоп слика „оног нашег што некад бејаше“, оног од чега смо и ми данас такви какви смо. Осим што нас подсећа на неке важне догађаје и људе из наше завичајне историје ова нас књига позива и на властито преиспитивање и равнање по њима. Подсећа нас и на неопходност упознавање самога себе, како смо већ навели на почетку овога написа, и на труд да будемо „по образу својих родитеља“. Да такви заслужимо поштовање потомства и да служимо му као ваљани узор.

Загледан (заљубљен) у свој завичај и људе који живе у њему, Ради-воје Б. Прикић нам у први план истиче њихове карактере, ћуди, склоности, не упуштајући се у коментаре, не дајући себи улогу пресудитеља. Он је непристрасни бележник који нама, читаоцима оставља да личности и догађаје пригрлимо или одбацимо, похвалимо или покудимо, али да их свакако запамтимо као пример, добар или лош. И да се по њима понашамо, пазећи да и сами не будемо тема неке нове приче, коју ће неки будући хроничар прибележити.

Срба Такић

САДРЖАЈ

Радивоје Б. Прикић - Уместо предговора	5
ГЛАВА ПРВА Приче из политичке историје старог Власотина	6
Илија Петровић Стреља	7
Никола Стојановић Мандра	8
Сранко Бојаџија	9
Цветко Куцула	10
Бели Мемет	11
Ослобођење од Турака	12
Берлински конгрес	13
„Децембарски избори“ 11. 11. 1938. године	13
ГЛАВА ДРУГА Приче из друштвеног живота старог Власотинца	17
Никола Ђокић Црнил	18
Цека П. Прикић	21
Стојилко Борнодолац	22
Петар Спирић	26
Прока Црниловић	27
Коста Илић Мумџија	30
Јелена Лена Бошковић	33
Спиридон Доне Бошковић	35
Коста Стојановић и Криста Бошковић	37
Власта Б. Поповић - Власта Биринга	38
Поп Коста	42
Христифор Поповић - Поп Криста	45
Благоје Здравковић - Благоја Цока	49
Драге Лајкучка и Пера Шумадинац	51
Бранко Прикић и Драгиша Сингер	52
Трајко Шела и синови	53
Јордан Тасић - Јоца Чекмиџар	54
Трајко К. Великић	55
Радисав Илић Лалиш	57
Александар Печенковић - Цане Печенков	59
Милан Миленковић Чуљко	60
Душан Хаџи Стаменковић - Љупче сајџија	61
Циле Орашанин и Лиме Чучка	62
Мајстор Станиско	63

Соћа Пулалија	64
Младен Јаворац и мајка	65
Божидар Митковић - Бошко Буљан	66
Милан Ч. Нешић - Чика Мика	66
Хаџи Тома Манић	67
Влад К. Илић Мумџијски	68
Христа С. Краинчанић - Христа Спаскин	69
Радомир С. Антић - Раде Дуђа	70
Ђира Миленковић - Баја Ђира	71
Речи старог власотиначког говора - Радивоје Б. Прикић	72
Тканица ведрих речи - Срба Такић	77

Издавач: Народна библиотека „Десанка Максимовић“ Власотинце

Технички уредник: Срба Такић

Лектор: Бојана Стојилковић

Аутор Речника старог власотиначког говора: Радивоје Б. Прикић

Аутор илустрација: Радивоје Б. Прикић

Компјутерска припрема: Драган Миљковић

Штампа: MVM Print - Лебане

Тираж: 200 примерака

З 821.163.41-94

ПРИКИЋ Р. Б.

Власотиначке приче из

ВЛАСОТИНЦЕ

300002584

COBISS

Радивоје Б. Прикић, рођен је у Власотинцу 1948. године, где је завршио осмогодишњу школу и гимназију. Дипломирао је на Правном факултету у Београду 1971. године. Радио је као судија у Општинском суду у Власотинцу до 1994. године, а од тада се бави адвокатуром. Данас живи и ради у Београду.

Његова наклоност према историји током школовања временом је прерасла у посвећеност завичајној историји Власотинца. Књигу *Историја Власотинца и околине - од праисторије до 1941. године* издао је 2012. године, а написао је још неколико књига о свом родном крају.

Посебним напором, захваљујући изузетно богатој збирци докумената и фотографија коју поседује, систематизовао је живот Власотинца и Власотинчана по областима: политика, привреда, просвета и црква, култура, забава и спорт, етнологија, а саставио је и *Календар значајних догађаја власотиначке историје* и *Речник старог Власотинца*.

У слободном времену бави се цртањем па је до сада урадио неколико стотина портрета знаменитих Власотинчана, као и стотине цртежа са мотивима из њихових живота. Неки од њих објављени су у овој књизи.

9 788688 257640